

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky

Mediální obraz sporů Polska s institucemi Evropské unie

Bakalářská diplomová práce

Ondřej Chlup

Vedoucí práce: Mgr. Věra Bartalosová, Ph.D.

Olomouc 2024

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně s využitím uvedené literatury a zdrojů. Tato práce má 81443 znaků včetně mezer.

V Letovicích dne

Ondřej Chlup

Poděkování:

Rád bych poděkoval Mgr. Věře Bartalosoové, Ph.D., vedoucí mé bakalářskou práci. Paní doktorka mi poskytla spoustu cenných rad a postřehů, bez kterých bych nebyl schopen tuto práci dokončit. Děkuji jí také za velkou míru trpělivosti, kterou se mnou měla.

Také bych chtěl poděkovat své rodině, díky které mám možnost studovat na vysoké škole. Chtěl bych také poděkovat svým přátelům, díky kterým jsem si udržel mentální zdraví během psaní této práce. Také děkuji všem, kteří mi za život něco vytkli nebo se nebáli ozvat, když jsem udělal chybu.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá mediálním obrazem čtyř sporů Polska s institucemi Evropské unie mezi lety 2015 a 2022. K tomuto účelu využívá články z internetových deníků iROZHLAS a iDNES. Cílem práce je pomocí kvantitativní obsahové analýzy sestavit mediální obraz těchto sporů a zjistit, v čem se mediální obraz deníků liší.

Klíčová slova: Polsko, Evropská Unie, Právo a spravedlnost, iDNES, IROZHLAS, mediální obraz, kvantitativní obsahová analýza

Abstract

This bachelor's thesis focuses on the media image of four disputes between Poland and the European Union institutions between 2015 and 2022. To achieve this goal, it uses articles from the online newspapers iROZHLAS and iDNES. The aim of the thesis is to use quantitative content analysis to compile the media image of these disputes and determine how the media image differs between these newspapers.

Keywords: Poland, European Union, Law and Justice, iDNES, IROZHLAS, media image, quantitative content analysis

Obsah

Úvod	7
1 Teoretická část.....	9
1.1 Sociální konstrukce reality.....	9
1.2 Mediální konstrukce reality.....	9
1.3 Agenda-setting	10
1.4 Hard news, soft news	12
1.5 Gatekeeping	12
2 Kontext	14
2.1 Právo a Spravedlnost.....	14
2.2 Gender a LGBT	15
2.3 Potratová politika v Polsku	17
2.4 Hnědouhelný důl Turów	19
2.5 Výrok ústavního soudu z roku 2020	20
2.6 Potratové zákony Polska vs. EU.....	21
2.7 Polsko v Evropské unii	22
2.8 Evropská komise a Soudní dvůr Evropské unie	24
3 Metodika	26
3.1 Výzkumy na podobná témata.....	26
3.2 Charakteristika zkoumaných internetových deníků	27
3.3 Cíl práce	29
3.4 Výzkumná metoda.....	29
3.5 Výzkumný vzorek a jednotky analýzy	30
3.6 Výzkumné otázky a hypotézy	30
3.7 Operacionalizace	32
4 Analytická část.....	37
4.1 Celkový počet vydaných článků:.....	37
4.2 Celkový počet znaků.....	38
4.3 Výskyt příspěvků.....	39
4.4 Rozdělení na témata.....	43
4.5 Autoři článků	46
4.6 Mluvčí za polskou stranu	50
4.7 Mluvčí za evropskou stranu.....	55

4.8 Tonalita	58
4.10 Blízkost.....	62
5 Vyhodnocení hypotéz:.....	64
6 Závěr	67
7 Literatura a internetové zdroje	69

Úvod

Polsko. Náš severní soused, země, ke které máme blíže, než si myslíme. Sdíleli jsme velkou část historie. Ještě v 10. století byly polština a čeština v podstatě jeden jazyk. V období středověku vládli čeští Přemyslovci velké části současného Polska. Stejně jako my i Poláci neměli dlouhá léta svůj vlastní stát, kterého se po století pruské, ruské a habsburské nadvlády dočkali až v roce 1918. Za Druhé světové války tvořili Češi a Poláci společné perutě v britském Královském letectvu a významně se zasadili o vítězství v Bitvě o Británii. Po válce oba národy nedobrovolně spadly do sféry sovětského vlivu, ze kterého se dostaly až o více než 40 let později. Poláci už v roce 1980 založili Solidaritu, odborovou organizaci, která se ze skupiny pár dělníků z Gdaňských loděnic rozrostla až na uskupení, ve kterém bylo více než 10 milionů členů. Polsko dosáhlo díky Solidaritě svobody jako první komunistická země v Evropě. Solidarita potom výrazně pomáhala českým disidentům sdruženým v Chartě 77. Společně jsme vstoupili v roce 1999 do NATO a v roce 2004 do EU.

Po letech liberálních vlád však dostává polská demokracie trhliny. V roce 2015 vyhrála volby pravicově-konzervativní strana Právo a Spravedlnost Jaroslawa Kaczyńského, která začala provádět kontroverzní reformy. Strana ovládla veřejnoprávní média, v důsledku čehož se Polsko propadlo v žebříčku svobody médií, který spravují Reportéři bez hranic. Ještě v roce 2015 bylo Polsko osmnácté na světě¹, v roce 2022 bylo na šedesáté šesté pozici².

V roce 2020 ústavní soudci, kteří byli dosazeni Právem a Spravedlností, donutili parlament výrazně zpřísnit polské potratové zákony a postavili mimo zákon potraty z důvodu deformace plodu. Legální je potrat nyní v Polsku pouze v případě incestu či znásilnění matky.

Polská vláda také útočí na sexuální menšiny. Prezident Andrzej Duda, který byl nominovaný do voleb za Právo a Spravedlnost, dokonce prohlásil, že LGBT je ideologie horší než komunismus. Vesnice a města na východě Polska zakládaly takzvané LGBT-free zóny.

¹ REPORTERS SANS FRONTIÈRES. Reporters sans frontières index 2015 [online]. [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://rsf.org/en/index?year=2015>

² REPORTERS SANS FRONTIÈRES. Reporters sans frontières index 2022 [online]. [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://rsf.org/en/index?year=2022>

Ty Evropská unie považuje za silně diskriminační a obcím, které takovou zónu založí, neposkytuje žádné dotace.

V roce 2021 prohlásil polský ústavní soud, že některé smlouvy Evropské unie nejsou v souladu s polskou ústavou a vyhlásil, že polské právo bude bráno jako nadřazené právu EU. Evropská komise pak spustila proti Polsku disciplinární řízení.

Česká republika také podala v roce 2021 na zemi žalobu k Evropskému soudnímu dvoru. Polský hnědouhelný důl Turów totiž působil značné ekologické škody v českém pohraničí, se kterým důl sousedí.

Polsko můžeme brát jako předobraz toho, co vše se může stát i v České republice. Ohrožení svobody médií, útoky na osoby LGBT i výpady proti Evropské unii. To vše lze vidět i u nás. Ve své bakalářské práci budu zjišťovat, jak o sporech Polska s institucemi Evropské unie referují dva naše přední internetové deníky. Zaměřím se na čtyři nejvýznamnější prohřešky, které EU Polsku vytýká: otázku LGBT práv, provoz hnědouhelného dolu Turów, polskou potratovou politiku a polské soudnictví.

Cílem bakalářské práce je sestavit obraz Polské republiky ve sporech s institucemi Evropské unie. Porovnáám počet vydaných článků na tato témata. Zjistím, kterému ze sporů Polska s institucemi Evropské unie se média věnují nejvíce a zda některé ze dvou médií jedno téma upřednostňuje nebo upořádá před ostatními.

Pro výzkum jsem zvolil iDNES.cz, vlastněný ve sledovaném období přes svěřenský fond Andrejem Babišem a veřejnoprávní iROZHLAS.cz. Zvolenou metodou je kvantitativní obsahová analýza, která se jeví jako nejvhodnější vzhledem k nutnosti zpracovat větší množství dat.

Práce se bude věnovat článkům mezi 16. listopadem 2015 a 24. únorem 2022. 16. listopadu 2015 nastoupila do úřadu po osmileté odmlce vláda Práva a Spravedlnosti, kterou vedla Beata Szydłová. 24. února 2022 napadlo Rusko Ukrajinu. Předpokládám, že se kvůli válce na Ukrajině obecný narativ vůči Polsku a polské vládě změnil, a proto jsem výzkum ohraničil právě tímto datem. Polská vláda začala totiž vynakládat velké prostředky na obranu Ukrajiny.

1 Teoretická část

1.1 Sociální konstrukce reality

Sociální konstrukcí reality se v 60. letech 20. století zabývali američtí sociologové Peter Berger a Thomas Luckmann. Jejich cílem bylo popsat, jak společnost vytváří to, co jedinec vnímá jako realitu. Argumentují, že člověk je výtvozem společnosti, která je sama o sobě výtvozem lidí: „*Sociální řád je člověkem neustále vytvářen. Člověk ho vytváří při své neustále externalizaci.*“³ Jedinci se může zdát, že realita kolem něj je pevně dána, ale ve skutečnosti je to sociální konstrukt, který vymyslel člověk.

Proces vytváření realit (tedy sociální konstrukci reality) popisují autoři ve třech částech, nazvaných Externalizace, objektivizace, internalizace. Externalizací rozumějme samotné tvoření a uspořádání společnosti, kterou jedinec prožívá jako objektivní realitu.⁴ Objektivizace je proces, kdy produkty lidské činnosti nabývají objektivní povahy (můžeme si například představit hranice států, které jsou objektivizací úsilí skupiny vytyčit si své území). Internalizace je pak stav, kdy jedinec vnímá tento objektivizovaný svět (např. vnímá státní hranice).⁵

1.2 Mediální konstrukce reality

Sociální konstrukce reality se dá aplikovat i na vztah jedince a společnosti k médiím. Podle Jiráka a Köpplové média představují významný faktor spoluvytvářející život jednotlivce, skupin a celé společnosti.⁶ Jiráka a Köpplová vysvětlují, že v duchu sociální konstrukce reality média samotná dokážou ovlivňovat publikum, ať už nastolováním témat nebo ovlivňováním názoru veřejnosti ke skutečnosti.⁷

³ BERGER, Peter L. a Thomas LUCKMANN, 1999. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, s. 55. ISBN 80-859-5946-1.

⁴ Tamtéž, s. 63

⁵ Tamtéž, s. 64

⁶ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ, 2003. *Média a společnost*. Praha: Portál., s.151 ISBN 80-717-8697-7.

⁷ Tamtéž, str. 165

Mediální konstrukci reality popisuje německý mediální teoretik Winfried Schulz. Ten se zabýval dvojím pojetím mediální reality. Jeho výklad vyšel přeložený v češtině v publikaci Jiráka a Říchové: „V Ptolemaiovském pojetí jsou masová média chápána jako pasivní zprostředkovatelé reality.“⁸ (Ptolemaiovské pojetí upozorňuje na silnou roli médií, která v zájmu mocných nebo politických struktur mohou ovlivňovat společnost i jednotlivce podle vlastního vidění světa).

Koperníkovské hledisko vnímá masová média, na rozdíl jako integrální součást společnosti a aktivní prvek v sociálním procesu. „Konstrukt reality čerpá podle koperníkovského hlediska ze dvou pramenů, jednak z externí informace, to je z podnětů a událostí v dostupném okolí, jež informace zpracovává, jednak z interní informace, to je ze zkušeností a pravidel pro zpracovávání podnětů uložených v systému zpracovávajícím informace.“⁹

Média vykreslují obraz světa ve zjednodušené, trivializované podobě. Roste také důraz na emoce místo faktičnosti.¹⁰

V souvislosti s mojí bakalářskou prací lze říct, že bez mediálního pokrytí by český čtenář o sporech Polska s institucemi Evropské unie vůbec nevěděl. Mediální pokrytí těchto témat pak přinese spory do čtenářova vědomí.

1.3 Agenda-setting

Agenda-setting neboli nastolování agendy označuje proces, kdy média nebo jiné vlivové skupiny nastavují agendu témat, které pouští do veřejného prostoru. Tato témata pak začne chápat jako důležitá také samotná společnost. Nastolování agendy představuje jeden z nejsilnějších účinků masové komunikace v rámci činnosti masových médií.¹¹

Samotný termín Agenda-setting zavedli v roce 1968 mediální teoretik Maxwell McCombs a historik Don Shaw, když zkoumali, jak byla zobrazována témata v médiích

⁸ SCHULZ Winfred In: JIRÁK, Jan a BLANKA ŘÍCHOVÁ, 2000. Politická komunikace a média. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0182-6.

⁹ tamtéž

¹⁰ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ, 2015. Masová média. 2., přepracované vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0743-6.

¹¹ MCCOMBS, Maxwell E., 2009. Agenda setting: nastolování agendy: masová média a veřejné mínění. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-591-2.

v průběhu prezidentských voleb v USA v témže roce a jak to mění významnost témat mezi čtenáři.¹²

Vlivem masových médií na veřejnost a nastolováním agendy se však zabývali odborníci i předtím. Systematicky se tímto problémem začal zabývat prvně americký novinář Walter Lippmann. Ten ve své publikaci *Veřejné mínění (1922)* dokazuje, že vnější realita je pro běžného občana z velké části zprostředkovaná, což dokazuje na dobových příkladech, například na pocitu Američanů z První světové války: „*Jediný dojem, jež lidé mohou mít z událostí, které nezažili, je pocit vyvolaný mentální představou této události. Jde o vkládání pseudosvěta mezi jedince a jeho prostředí. Chování jedince je pak reakcí na toto pseudoprostředí.*“¹³

V současné době se nastolování témat objevuje dominantně ve zpravodajství a publicistice. Každý den mediální domy vybírají témata, která považují za důležitá a o kterých si myslí, že zaujmou čtenáře. Nastolování témat ale funguje spíše dlouhodobě. „*Některá témata jsou zpracovávána médii častěji, zatímco jiným se média věnují okrajově nebo vůbec.*“¹⁴

Například pandemie COVIDU-19 vládla mediálnímu prostoru téměř 2 roky, než ji vytlačilo téma války na Ukrajině. Od té doby se vyskytuje ve veřejném prostoru mnohem méně, i když se i po začátku války na Ukrajině pořád každý den v České republice nakazily stovky lidí.¹⁵

V případě této bakalářské práce je agenda-setting důležitý proto, že masová média přináší problém polských sporů s Evropskou unií k českému čtenáři. Místní média se rozhodnou, jak budou o tématu referovat a která témata upřednostní, což má pak přímý vliv na to, jak čtenář o sporech s Evropskou unií uvažuje.

¹² Tamtéž

¹³ LIPPMANN, Walter, 2015. *Veřejné mínění*. Praha: Portál., s. 20 ISBN 978-80-262-0939-3.

¹⁴ TRAMPOTA, Tomáš, 2006. *Zpravodajství*. Praha: Portál., s.113 ISBN 80-7367-096-8.

¹⁵ MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2023. Onemocnění aktuálně [online]. [cit. 2023-10-02]. Dostupné z: <https://onemocneni-aktualne.mzcr.cz/covid-19>

1.4 Hard news, soft news

Jedním z druhů typologie zpráv, který bude použit i v mém výzkumu, je rozdělení zpráv na takzvané tvrdé a měkké zprávy.¹⁶ Pojmy hard news a soft news vyšly ze studie americké socioložky a mediální vědkyně Gaye Tuchmanové *Making News By Doing Work: Routinizing the Unexpected*.¹⁷ Tuchmannová ve své studii rozdělila zprávy na 5 kategorií ve dvou různých typologiích. Na zprávy bezprostřední (spot news), vyvíjecí se (developing news) a průběžné (continuing news) a v druhé typologii na zprávy tvrdé (hard news) a měkké (soft news).

Pro náš výzkum bude důležité právě druhé rozdělení. Tvrdými zprávami (hard news) jsou takové, které jsou zpracovány bezodkladně. Tuchmanová zmiňuje například zprávy o dopravních nehodách, nově přijatých zákonech nebo vraždách. V případě mé práce se bude jednat například o komunikáty, které informují o probíhajících demonstracích, právě přijatých zákonech nebo stanoviscích orgánů Evropské unie. Měkké zprávy (soft news) jsou zprávy, které nejsou bezodkladné, mohou být nadčasové a věnují se spíše lidským příběhům.

V případě mé práce to mohou být například články o příbězích žen, které nemohly v Polsku jít na legální potrat nebo o osudech lidí žijících v okolí dolu Turów. Tomáš Trampota ve své knize *Zpravodajství*¹⁸ odlišuje hard news a soft news takto: „*Hard news se zabývají důležitými záležitostmi, zatímco soft news záležitostmi zajímavými.*“

1.5 Gatekeeping

Gatekeepingem označujeme činnost, kdy novinář rozhoduje, která témata a události budou zpracovány a které nikoliv. Pojem gatekeeping se poprvé objevuje v textech psychologa Kurta Lewina, který ovšem zkoumal procesy nákupů jídla, nikoliv mediální prostředí.¹⁹

Teorii gatekeepingu v mediálním prostředí rozvinul v 50. letech 20. století profesor mediálních studií na univerzitě v Bostonu *David White*. Ten ve své studii pozoroval práci

¹⁶ Častěji se užívají anglické pojmy Hard news a Soft news

¹⁷ TUCHMAN, Gaye, 1973. *Making News By Doing Work: Routinizing the Unexpected*. *American Journal of Sociology* [online]. 79(1), 110-131 [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: doi:10.1086/225510

¹⁸ TRAMPOTA, Tomáš, 2006. *Zpravodajství*. Praha: Portál., ISBN 80-7367-096-8.

¹⁹ ČERVENKA, Jan, ET AL., 2008. *Agenda-setting: teoretické přístupy*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR. ISBN 978-80-7330-151-4.

editora v deníku působícím ve stotisícovém městě na americkém středozápadě s nákladem okolo 30 000 kusů. Jeden týden shromažďoval všechny události, které editor odmítl publikovat. Ve své studii White píše, že editor propustil do tisku jen 10 procent zpráv. Nejčastěji nechtěl zprávy ze zpravodajských agentur publikovat, protože se mu nezdály zajímavé pro jeho čtenáře, z důvodu špatné kvality nebo proto, že už na podobné téma psali. White namítá, že proces gatekeepingu u editora byl velice subjektivní. „Z pozice gatekeepera pouštěl do tisku pouze takové zprávy, které mu samotnému přišly důvěryhodné a v souhlasu s jeho vlastními hodnotami.“²⁰

Současná teorie gatekeepingu vychází z práce Pamelý Shoemakerové a Tima Vose. Podle nich mají na činnost gatekeeperů vliv různé faktory, například vztahy v redakci, velikost média, nedostatek místa v případě tištěného média či časový nátlak.²¹

Gatekeeping je velmi relevantní v mojí bakalářské práci. Média musí přinášet ze zahraničí takové zprávy, které budou i českým čtenářům připadat relevantní a budou jim rozumět. Redaktoři se proto musí rozhodovat, o jakých informacích budou referovat, jaké zdroje použijí a které informace se naopak rozhodnou zamlčet. Například deníky skupiny MAFRA mohou akcentovat zprávy o potratové politice, protože Andrej Babiš, který je tehdy vlastnil, je zároveň jedním z největších investorů do reprodukčních klinik v Evropě. Informace, které podle redaktorů a editorů nebudou pro českého čtenáře důležité či zajímavé, pak média mohou zamlčet.

²⁰ WHITE, David Manning. The “Gate Keeper”: A Case Study in the Selection of News. *Journalism Quarterly* [online]. 27(4) [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1177/107769905002700403>

²¹ ČERVENKA, Jan, ET AL., 2008. *Agenda-setting: teoretické přístupy*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR. ISBN 978-80-7330-151-4.

2 Kontext

2.1 Právo a Spravedlnost

Právo a Spravedlnost (PiS) je polská pravicově-konzervativní strana, která vznikla v roce 2001. Už od jejího vzniku měla významný vliv na její formování dvojčata Jaroslaw a Lech Kaczyňští. Prvních větších politických úspěchů dosahuje strana v roce 2005, kdy vyhrává jak parlamentní²², tak prezidentské²³ volby. V tomto období se také strana výrazně radikalizuje, aby přitáhla voliče menších extrémních stran²⁴. Prezidentem se stává Lech Kaczynski a premiérem Kazimierz Marcinkiewicz. Už po roce však Marcinkiewicz nahrazuje na postu premiéra předseda strany, Jaroslaw Kaczyński.

První vláda Jaroslawa Kaczynského vydržela ale pouze jeden rok, když po korupčních kauzách lídra koaliční strany Sebeobrana polské republiky musela vláda rezignovat. Protože PiS chtěla získat voliče Sebeobrany, tak se před předčasnými volbami ještě více radikalizovala a přejímala prvky programu této strany²⁵. Parlamentní volby v roce 2007 vyhrála liberální opoziční Platforma Obywatelska (Občanská platforma, PO), která vytvořila koalici s agrární Polskou lidovou stranou.²⁶

První období vlády PiS se neslo v duchu silné občanské a politické polarizace: „*Silně k ní přispěla politika strany charakterizovaná nebývalým rozmachem odposlechů odmítaných odpůrci jako flagrantní zásahy do občanských svobod, nebo přijetí velmi tvrdého lustračního zákona z větší části následně zrušeného Ústavním soudem z důvodu protiústavnosti.*“²⁷

PiS se dostává znovu k moci až v roce 2015. V zemi vládla 8 let Občanská platforma, z toho 7 let byl premiérem Donald Tusk, který v roce 2014 odstoupil, aby se mohl stát předsedou Rady Evropské unie. Po leteckém neštěstí u Smolenska, kdy umřel prezident

²² Wybory do sejmu rzeczypospolitej polskiej, 2005. Państwowa Komisja Wyborcza [online]. [cit. 2024-02-11]. Dostupné z: <https://wybory2005.pkw.gov.pl/SJM/PL/WYN/M/index.htm>

²³ Wybory prezydenta rzeczypospolitej polskiej, 2005. In: Państwowa Komisja Wyborcza [online]. [cit. 2024-02-11]. Dostupné z: <https://prezydent2005.pkw.gov.pl/PZT/PL/WYN/W/index.htm>

²⁴ KUBÁT, Michal a Martin MEJSTRÍK, KONCIAN, Jiří, ed., 2016. *Populismus v časech krize*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-3439-5.

²⁵ tamtéž

²⁶ Wybory do sejmu rzeczypospolitej polskiej, 2007. In: Państwowa Komisja Wyborcza [online]. [cit. 2024-02-11]. Dostupné z: <https://wybory2007.pkw.gov.pl/SJM/PL/WYN/M/index.htm>

²⁷ HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPEČEK, 2010. *Politické strany: původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*. Praha: Grada., s. 204 ISBN 978-80-247-3192-6.

zvolený za PiS Lech Kaczyński, navíc vyhrává prezidentské volby nominant PO, Bronisław Komorowski.²⁸

Parlamentní volby v roce 2015 se nesly ve znamení drtivého vítězství PiS, která dostala 37,58 % hlasů²⁹ a byla tak vůbec poprvé v novodobých dějinách Polska schopna sestavit jednobarevnou většinovou vládu bez koaličních partnerů³⁰. To bylo způsobeno velkým počtem propadlých hlasů, například vůbec poprvé se do polského Sejmu nedostala levicová koalice stran SLD. Ta sice obdržela přes 7 procent hlasů, ale koalice více stran musí v polských parlamentních volbách obdržet více než 8 procent hlasů, aby měla právo na mandáty.³¹

Premiérkou se stala Beata Szydło, reálný ráz politiky však stále udával Jarosław Kaczyński.

2.2 Gender a LGBT

Jedním z velkých témat Práva a Spravedlnosti před parlamentními volbami v roce 2019 byla věc označená ve volebním programu jako ochrana tradiční rodiny. Podle strany se stala rodina předmětem politického boje, největším nebezpečím pro rodinu je pak věc, kterou PiS v programu označuje jako ideologii gender. *„Je šířena uměle a díky financím ze zahraničních zdrojů. Její vliv roste, zejména mezi některými mladými lidmi. To přispívá k růstu postojů, které nejsou příznivé pro zakládání tradičních rodin a plození dětí.“*³²

Velkým spojencem PiS je a byla také katolická církev, která má v Polsku pořád obrovskou moc. Někteří kněží před volbami vykládali věřícím, že volit jiné strany, než PiS je hřích. Biskupové psali věřícím politikům, že je exkomunikují z církve

²⁸ Wybory prezydenta Rzeczypospolitej polskiej, 2010. In: Państwowa Komisja Wyborcza [online]. [cit. 2024-02-11]. Dostupné z: <https://prezydent2010.pkw.gov.pl/PZT/PL/WYN/W/index.htm>

²⁹ Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, 2015. In: Państwowa Komisja Wyborcza [online]. [cit. 2024-02-11]. Dostupné z: https://parlament2015.pkw.gov.pl/349_Wyniki_Sejm.html

³⁰ MARKOWSKI, Radosław, 2019. Creating Authoritarian Clientelism: Poland After 2015. Hague Journal on the Rule of Law [online]. (11), 111-132 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1007/s40803-018-0082-5>

³¹ Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, 2015. In: Państwowa Komisja Wyborcza [online]. [cit. 2024-02-11]. Dostupné z: https://parlament2015.pkw.gov.pl/349_Wyniki_Sejm.html

³² PROGRAM Prawa i Sprawiedliwości, 2019. Prawo i Sprawiedliwość [online], s. 11. [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: https://pis.org.pl/files/Program_PIS_2019.pdf

v případě, že budou hlasovat pro zákony, se kterými nesouhlasí katolická církev. To se týkalo hlavně zákonů ohledně sociálních otázek, ale také zákonů týkajících se ekonomických zájmů církve.³³

V lednu 2019 podepsal primátor Varšavy a člen opoziční Občanské platformy prohlášení LGBT +, ve kterém se píše, že Varšava je město pro lidi všech sexuálních orientací a bude chránit příslušníky LGBT komunity podle ducha polské ústavy. Varšava také chtěla postavit azylový dům pro ohrožené příslušníky sexuálních menšin nebo zlepšit komunikaci o LGBT komunitě a výuku ve školách.³⁴

Deklarace se stala předmětem politických bojů a Právo a Spravedlnost ji využívalo jako zbraň proti Občanské platformě před volbami do Evropského parlamentu v roce 2019.³⁵

Místní samosprávy hlavně na východě země, pak začaly na protest vůči Varšavské deklaraci LGBT+ zakládat tzv. zóny bez LGBT. První začaly vznikat v březnu 2019 a po pár měsících bylo v Polsku více než 100 podobných zón.³⁶

Stejně jako ve Varšavě neměly tyto zóny žádné právní dopady, šlo spíše o signály veřejnosti. Například v deklaraci schválené v obci Lipinki, ležící zhruba sto kilometrů jihovýchodně od Krakova, se mimo jiné píše: „*Radikálové, kteří chtějí kulturní revoluci v Polsku ohrožují svobodu slova, nevinnost dětí, autoritu rodiny a školy ve společnosti a svobodu podnikání.*“³⁷

Podle Plozsky není užívání termínu LGBT-free zóny zcela správné, protože žádná obec tento termín ve své deklaraci nezmiňuje. Cedule, umístěné před začátkem obce, které

³³ MARKOWSKI, Radosław, 2019. Creating Authoritarian Clientelism: Poland After 2015. Hague Journal on the Rule of Law [online]. (11), 111-132 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1007/s40803-018-0082-5>

³⁴ DEKLARACJA WARSZAWSKA POLITYKA MIEJSKA NA RZECZ SPOŁECZNOŚCI LGBT+ [online]. [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://mnw.org.pl/app/uploads/2019/02/warszawska-deklaracja-lgbt.pdf>

³⁵ PLOZSKA, Adam, 2023. From human rights to human wrongs. How local government can negatively influence the situation of an individual. The case of Polish LGBT ideology-free zones. The International Journal of Human Rights [online]. 27(2), 359-379 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1080/13642987.2022.2121708>

³⁶ PLOZSKA, Adam, 2023. From human rights to human wrongs. How local government can negatively influence the situation of an individual. The case of Polish LGBT ideology-free zones. The International Journal of Human Rights [online]. 27(2), 359-379 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1080/13642987.2022.2121708>

³⁷ RUDAK, Olgierd. Gmina xxx wolna od ideologii LGBT [online]. [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://czasopismo.legartis.org/2020/08/gmina-wolna-ideologii-lgbt/>

prolétly světovými médii totiž neinstalovaly obce, ale aktivisté, kteří chtěli poukázat na municipality, které deklarace namířené proti sexuálním menšinám prosazovaly.³⁸

2.3 Potratová politika v Polsku

V dobách komunistického Polska byly plánované potraty v Polsku legální. Podle tehdejších zákonů sice nebylo možné o potrat oficiálně zažádat bez řádného důvodu, v praxi se v zemi prováděly tisíce potratů ze „socioekonomických důvodů“. V 80. letech tak v hluboce katolické zemi prováděli okolo 140 000 potratů ročně.³⁹

Přesto se nedá říct, že by počet potratů od reformy v roce 1956 stoupl. Už před tím Polky tyto procedury podstupovaly, avšak pouze v domácích podmínkách, často bez nutné expertízy a v nehygienickém prostředí. Možnost legálního potratu provedeného v nemocnici, tak snížila už v roce 1956 počet ročních úmrtí při potratu z 255 na 12.⁴⁰

Po pádu totalitního režimu v Polsku nastaly diskuze o zpřísnění potratového zákona. Hlavním iniciátorem se stala katolická církev, která byla podporovaná konzervativnější částí Solidarity⁴¹. Katolická církev byla o to silnější, že papežem byl v té době Jan Pavel II., který byl pro většinu Poláků idolem.

Zákon zpřísnující potraty přijal Polský Sejm v roce 1993. Dokument s názvem *Ústava o plánování rodiny, ochraně lidského plodu a podmínkách potratu*⁴² popisuje případy, kdy je možné podstoupit umělý potrat. Ty byly v podstatě 3:

³⁸ PLOZSKA, Adam, 2023. From human rights to human wrongs. How local government can negatively influence the situation of an individual. The case of Polish LGBT ideology-free zones. *The International Journal of Human Rights* [online]. 27(2), s. 363 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: [doi:https://doi.org/10.1080/13642987.2022.2121708](https://doi.org/10.1080/13642987.2022.2121708)

³⁹ FUSZARA, Małgorzata, 1991. Legal Regulation of Abortion in Poland. *Signs* [online]. 17(1), 117-128 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: [doi:10.1086/494716](https://doi.org/10.1086/494716)

⁴⁰ FUSZARA, Małgorzata, 1991. Legal Regulation of Abortion in Poland. *Signs* [online]. 17(1), 117-128 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: [doi:10.1086/494716](https://doi.org/10.1086/494716)

⁴¹ GIRARD, Françoise a Wanda NOWICKA. Clear and compelling evidence: the Polish tribunal on abortion rights. *Reprod Health Matters* [online]. 10(19), 22-30 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: [doi:10.1016/s0968-8080\(02\)00023-x](https://doi.org/10.1016/s0968-8080(02)00023-x)

⁴² POLSKA, 1993. Ustawa o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19930170078/U/D19930078Lj.pdf>

- Pokud by pokračování v těhotenství představovalo hrozbu pro zdraví nebo život ženy⁴³
- Pokud by byla vysoká šance, že dítě se narodí mrtvé nebo s vážnou vývojovou vadou či život ohrožující nemocí⁴⁴
- Pokud by bylo těhotenství důsledkem trestné činnosti (typicky znásilnění)⁴⁵

U prvních dvou případů nebyla omezena doba potratu, u důsledků trestné činnosti šel potrat provést pouze do 12. týdne těhotenství.

Podmínky zliberalizovala levicová vláda v roce 1996, když povolila potraty ze socioekonomických důvodů. Ústavní soud Polské republiky ale shledal zákon jako protiústavní.⁴⁶

I přesto počet legálně prováděných indikovaných potratů vzrůstal. V roce 2001 bylo legálně provedeno v Polsku 124 umělých potratů, v roce 2019 to už bylo 1110. V 96 procentech prováděných potratů v roce 2019 šlo o potraty z důvodu vývojové vady dítěte.⁴⁷

Tato legislativa, nazývána jako potratový kompromis, zůstala nedotknuta až do nástupu druhé vlády Práva a Spravedlnosti v roce 2015. Ta se v roce 2016 za podpory katolické církve pokusila zakázat potraty v Polsku úplně. Ženám a doktorům by navíc za nepovolený potrat hrozilo až pětileté vězení.⁴⁸ Zákon navrhla parlamentu ultrakonzervativní katolická organizace Ordo Iuris.⁴⁹

3. října 2016 vyšly do ulic největších polských měst, ale i menších sídel, statisíce lidí protestovat vůči plánovanému zákonu. Většinou ženy, oblečené v černém oblečení, skandovaly hesla jako „Mé tělo, moje volba“ nebo „Já jsem, já myslím, já rozhoduji.“

⁴³ POLSKA, 1993. Ustawa o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19930170078/U/D19930078Lj.pdf>

⁴⁴ Tamtéž

⁴⁵ Tamtéž

⁴⁶ POLSKA, 1997. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego K26/96. Dostupné z: <https://www.saos.org.pl/judgments/205759>

⁴⁷ BUCHOLC, Marta, 2022. Abortion Law and Human Rights in Poland: The Closing of the Jurisprudential Horizon. Hague J Rule Law [online]. (14), 73-99 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: [doi:https://doi.org/10.1007/s40803-022-00167-9](https://doi.org/10.1007/s40803-022-00167-9)

⁴⁸ tamtéž

⁴⁹ KOROLCZUK, Elżbieta, 2016. Explaining “black protests” against abortion ban in Poland: the power of connective action. Zoon Politikon [online]. (7), 91-113 [cit. 2024-04-20]. ISSN 2543-408X.

Podpora stávek přicházela hlavně od nejmladší voličské generace. Podle průzkumu CBOS se 48 procent mladých Polek a Poláků do 25 let účastnilo protestů. Masové protesty přesvědčily vládu vedenou PiS, která nakonec zákon navrhovaný Ordo Iuris zamítla.⁵⁰

2.4 Hnědohelný důl Turów

Hnědohelný důl Turów se nachází v Bogatyňském výběžku, přímo u hranic Polska s Českou republikou a Německem. Důl byl otevřen v roce 1906, ještě v době, kdy tato oblast spadala pod Německou říši. Po druhé světové válce oblast připadla Polsku, v 60. letech 20. století Poláci důl masivně rozšířili.⁵¹

V roce 1962 byla u dolu spuštěna hnědohelná elektrárna, která je 5. největší v Polsku.⁵² S činností dolu souvisí ekologické problémy v Polsku, ale také v Německu a České republice, jmenovitě pak zvukové znečištění, snižování hladiny podzemních vod a propad půdy.⁵³ Důl měl být původně v roce 2020 uzavřen, ministr Životního prostředí Michał Kurtyka z Práva a Spravedlnosti prodloužil povolení k provozu dolu do roku 2026, bez uvědomění odborné veřejnosti.

V únoru 2021 se vláda České republiky rozhodla Polsko zažalovat u Soudního dvora Evropské unie, kde požadovala ať se Turów permanentně uzavře. Poukazovala přitom na všechny výše zmíněné problémy.⁵⁴ Soudní dvůr Evropské unie dal české vládě za pravdu a nařídil Polsku platit České republice půl milionu eur za každý den, kdy důl zůstane otevřený.⁵⁵ 3. února 2022 podepsali

⁵⁰ KOROLCZUK, Elżbieta, 2016. Explaining “black protests” against abortion ban in Poland: the power of connective action. *Zoon Politikon* [online]. (7), 91-113 [cit. 2024-04-20]. ISSN 2543-408X.

⁵¹ Historia, 2024. PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział Kopalnia Węgla [online]. [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://kwbturow.pgegiel.pl/O-oddziale/Historia>

⁵² Elektrownia Turów, 2024. PGE Górnictwo i Energetyka [online]. [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://pgegiel.pl/Nasze-oddzialy/Elektrownia-Turow>

⁵³

Łaźniewska, Ewa, Boháč, Artur, Kurowska-Pysz, Joanna, 2023. Asymmetry as a Factor Weakening Resilience and Integration in the Sustainable Development of the Polish-Czech Borderland in the Context of the Dispute About the Turów Mine. *Problemy Ekorozwoju*. 2023. Vol. 18 (1), str. 139–152. DOI 10.35784/pe.2023.1.14.

⁵⁴ ŻUK, Piotr a Paweł ŻUK, 2022. The Turów Brown Coal Mine in the shadow of an international conflict: Surveying the actions of the European Union Court of Justice and the populist policies of the Polish government. *The Extractive Industries and Society* [online]. (10) [cit. 2024-02-09]. ISSN 2214-790X. Dostupné z: [doi:https://doi.org/10.1016/j.exis.2022.101054](https://doi.org/10.1016/j.exis.2022.101054)

⁵⁵ COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION. Poland is ordered to pay the European Commission a daily penalty payment of €500 000 because it has not ceased lignite extraction activities at Turów mine. Court of

zástupci Polska a České republiky dohodu o spolupráci v řešení ekologických následků vlivem těžby v dole Turów. Česká republika stáhla svoji žalobu u Soudního dvora Evropské Unie a Polsko se zavázalo k řešení dopadů těžby. Taktéž dle dohody Polská strana musela zaplatit České republice celkem 45 milionů eur.⁵⁶

2.5 Výrok ústavního soudu z roku 2020

Polský ústavní soud je podle některých akademiků pod přímou nadvládou Práva a Spravedlnosti, což popírá nezávislost soudní moci v Polsku. Po volbách v roce 2015 totiž PiS vyměnila 5 ústavních soudců jmenovaných za vlády Donalda Tuska za soudce nové.⁵⁷

U těchto soudců brzy začala být zpochybňována jejich neutralita, když se po jmenování všichni noví soudci neformálně sešli s předsedou PiS a faktickým vládcem Polska Jaroslawem Kaczynským⁵⁸.

Ústavní soud v novém složení se znovu začal zabývat polskými potratovými zákony. 22. října 2020 rozhodl, že možnost postupovat umělé potraty v případě poškozeného plodu, odporuje ústavě a fakticky potraty v Polsku zakázal (potratů provedených z tohoto důvodu byla v zemi drtivá většina).⁵⁹

Podobně jako v roce 2016 začali aktivisté hned domlouvat masivní protesty. Vláda však neočekávala velkou účast, na podzim 2020 byl kvůli vlně nemoci COVID-19 v zemi vyhlášen lockdown a velká shromáždění nebyla povolena.⁶⁰

Justice of the European Union [online]. Luxembourg [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2021-09/cp210159en.pdf>

⁵⁶ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY a VLÁDA POLSKÉ REPUBLIKY. Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Polské republiky o spolupráci k řešení vlivů těžební činnosti v povrchovém hnědouhelném dole Turów v Polské republice na území České republiky [online]. [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/web/web-news2.nsf/EB4B0E394778ED4EC12587DD006687E5/\\$file/Turow_CZ-PL%20dohoda.pdf](https://www.mzp.cz/web/web-news2.nsf/EB4B0E394778ED4EC12587DD006687E5/$file/Turow_CZ-PL%20dohoda.pdf)

⁵⁷ BUNIKOWSKI, Dawid, 2018. Journal of Contemporary European Studies [online]. 26(3), 285-307 [cit. 2024-04-20].

⁵⁸ tamtéž

⁵⁹ BUCHOLC, Marta, 2022. Abortion Law and Human Rights in Poland: The Closing of the Jurisprudential Horizon. Hague J Rule Law [online]. (14), 73-99 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: [doi:https://doi.org/10.1007/s40803-022-00167-9](https://doi.org/10.1007/s40803-022-00167-9)

⁶⁰ BUCHOLC, Marta, 2022. Abortion Law and Human Rights in Poland: The Closing of the Jurisprudential Horizon. Hague J Rule Law [online]. (14), 73-99 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: [doi:https://doi.org/10.1007/s40803-022-00167-9](https://doi.org/10.1007/s40803-022-00167-9)

I přes celonárodní karanténu vyšly do ulic stovky tisíc lidí. Největší vlny protestů se odehrály ve velkých městech, protesty se ale rozšířili i do obcí. V některých z nich se dokonce protestovalo o celonárodní otázce vůbec poprvé⁶¹.

Protesty provázela nezvyklá policejní brutalita, kterou si mohli zasahující policisté dovolit i díky výjimečnému stavu v zemi. Maskovaní policisté kontrolovali občanské průkazy protestujících, desítky z nich odvezli na policejní stanice. Někde byl proti nim použit slzný plyn. Byly také zaznamenány případy, kdy policisté bili protestující teleskopickými obuškami nebo je shazovali na zem⁶².

2.6 Potratové zákony Polska vs. EU

Faktickým zákazem potratů v Polsku se také začaly zabývat instituce Evropské unie. 26. listopadu 2020 Evropský parlament v rezoluci C 425/147 odsuzuje rozhodnutí Polského ústavního soudu.

*„Evropský parlament potvrzuje, že toto rozhodnutí ohrožuje zdraví a životy žen; připomíná, že důrazně kritizoval veškeré legislativní návrhy nebo omezení, jejichž cílem bylo dále zakázat a omezit přístup k bezpečnému a legálnímu umělému přerušení těhotenství v Polsku, jež hraničí se zákazem přístupu k péči v oblasti umělého přerušení těhotenství v Polsku, neboť většina legálních přerušení těhotenství je prováděna z důvodu závažné a nezvratné vady plodu nebo nevyléčitelné nemoci, která ohrožuje život plodu; připomíná, že všeobecný přístup ke zdravotní péči a sexuálnímu a reprodukčnímu zdraví a právům jsou základními lidskými právy.“*⁶³

Poslanci z liberálních bloků pak žádali Evropskou komisařku pro rovnost pohlaví, Helenu Dalli z levicové frakce SED, ať zasáhne Evropská komise. Dalli odsoudila události v Polsku a zopakovala, že jejím úkolem je, aby měly ženy v členských státech přístup ke kvalitní zdravotní péči i co se týče sexuálně přenosných nemocí a potratů.

⁶¹ tamtéž

⁶² Beswick, E. (2020). Police using 'excessive violence' against peaceful protesters in Poland amid abortion row. Euronews. Available at: <https://www.euronews.com/2020/11/24/police-using-excessive-violence-against-peaceful-protesters-in-poland>

⁶³ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 26. listopadu 2020 o de facto zrušení práva na umělé přerušení těhotenství v Polsku, 2020. In: European parliament, 425/17.

Zdůraznila ovšem, že Evropská komise nemůže zasahovat do vnitřních procesů členských států.⁶⁴

2.7 Polsko v Evropské unii

Po pádu železné opony měly bývalé státy východního bloku velký zájem připojit se do Evropského společenství⁶⁵. Členské země přímého předchůdce Evropské unie, Evropského hospodářského společenství nebyly proti a 22. července 1993 na summitu v Kodani připravily pro země střední a východní Evropy seznam kritérií, které budou muset plnit. Hlavními úkoly pro kandidátské země bylo zachovat demokracii, mít stabilní politické instituce, plnit ekonomická kritéria a přijmout závazky společenství.⁶⁶

Nejdůležitější podmínkou bylo podle Brixie a Bruska právě zachování demokracie a budování politických institucí, od kterého si západní státy společenství slibovaly rychlejší tempo ekonomiky a vyšší úroveň vzdělanosti v postkomunistických zemích.⁶⁷

V Polsku byla v tomto ohledu největší překážkou politická nestabilita, mezi lety 1989 a 1997 se v zemi vystřídal sedm různých vlád. Po roce 2001 polskou politiku charakterizuje soupeření stran Právo a Spravedlnost a Občanská platforma, které se obě odkazují na působení polské odborové skupiny Solidarita. Levicové politické strany mají v Polsku od tohoto období marginální roli.⁶⁸

Před vstupem Polska do Evropské unie nebylo téma EU ve veřejném prostoru moc akcentováno a ve větší míře se jím nezabývaly ani politické strany, včetně těch euroskeptických.⁶⁹

⁶⁴ Abortion rights in Poland: Opening statement by Helena DALLI, European Commissioner for Equality [online]. Multimedia centre of European parliament [cit. 2023-01-31]. Dostupné z: https://multimedia.europarl.europa.eu/fr/video/abortion-rights-in-poland-opening-statements-by-council-and-commission-_I199144

⁶⁵ STREJČEK, Petr, David BROUL a Jakub JANEGA, 2022. Evropa spolu: průvodce po historii i současnosti Evropské unie. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého. ISBN 978-80-244-6185-4.

⁶⁶ tamtéž

⁶⁷ BUSEK, Erhard a Emil BRIX, [2021]. Revize střední Evropy: proč o budoucnosti Evropy rozhoduje středoevropský region. V českém jazyce 1. vydání. Olomouc: Muzeum umění Olomouc. ISBN 978-80-88103-80-6.

⁶⁸ tamtéž

⁶⁹ SZCZERBIAK, Aleks a Monika BIL, 2009. When in Doubt, (Re-)Turn to Domestic Politics? The (Non-)Impact of the EU on Party Politics in Poland. The Journal of Communist Studies and Transition Politics [online]. 25(4), 447-467 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: [doi:https://doi.org/10.1080/13523270903310837](https://doi.org/10.1080/13523270903310837)

Polská republika se připojila k Evropské unii 1. května 2004, společně s dalšími devíti státy (včetně České republiky), když se v referendu konaném 7. a 8. června 2003 vyslovilo 77,6 procent hlasujících pro vstup do Evropské unie.⁷⁰

Téma Evropské unie začíná rezonovat v Polsku až po volbách s nástupem první vlády Práva a Spravedlnosti v roce 2005⁷¹. Vodítkem může být i samotný program strany před parlamentními volbami. V něm strana odmítá nadřazenost unijního práva, které měla podle ní přinést Evropská ústava. Strana také kritizuje hodnotovou krizi unie, která se podle strany odchýlila od myšlenek „otců zakladatelů“, nebo přání přetvořit EU v duchu křesťanské solidarity. Častou linkou v programu je také kritika největších členských zemí EU v západní Evropě: „*Proto chceme v politice EU obnovit solidární rozměr, vyjádřený nejen v odporu proti hegemonickým aspiracím nejsilnějších zemí EU, které chtějí budovat svou prosperitu na úkor práv ostatních členů, ale také v touze po rozšíření Unie o nové země v naší části Evropy.*“⁷²

⁷⁰ Referendum ogólnokrajowe w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej [online], 2003. Państwowa Komisja Wyborcza [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://referendum2003.pkw.gov.pl/sww/kraj/indexA.html>

⁷¹ SZCZERBIAK, Aleks a Monika BIL, 2009. When in Doubt, (Re-)Turn to Domestic Politics? The (Non-)Impact of the EU on Party Politics in Poland. *The Journal of Communist Studies and Transition Politics* [online]. 25(4), 447-467 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1080/13523270903310837>

⁷² PROGRAM Prawa i Sprawiedliwości, 2005. Prawo i Sprawiedliwość [online], [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: https://pislegionowo.pl/Pliki/Dokumenty_PiS/program_2005.pdf

2.8 Evropská komise a Soudní dvůr Evropské unie

Evropská komise je legislativní orgán Evropské unie. *Jejím úkolem je prosazovat obecný zájem EU navrhováním a prosazováním právních předpisů, jakož i prováděním politik a plněním rozpočtu EU.*⁷³

Evropská Komise se skládá z 27 zástupců, každý stát má v komisi právě jednoho zástupce ze své země. Ve výkonu práce ale musí působit nestranně a pracovat v zájmu celé EU, nikoliv své vlastní země. *„Členové komise se zdrží jednání neslučitelného s povahou jejich funkce a členské státy uznávají jejich nezávislost a nesnaží se je ovlivňovat při plnění jejich úkolů (čl. 245 Smlouvy o fungování EU)*⁷⁴.

Současnou⁷⁵ předsedkyní Evropské komise je Ursula von der Leyen, bývalá německá ministryně obrany za CDU, členka Evropské lidové strany⁷⁶. Za Českou republiku je komisařkou Věra Jourová (ANO, ALDE), která má v portofiliu ochranu hodnot EU a transparentnost.⁷⁷

Soudní dvůr Evropské unie byl založen v roce 1952 a sídlí v hlavním městě Lucemburska, Lucemburku. Skládá se ze dvou soudů, samotného soudního dvora a tribunálu. Jeho funkce je na oficiálních internetových stránkách popsána následovně: *Soudní dvůr Evropské unie provádí výklad práva EU, aby bylo uplatňováno stejným způsobem ve všech státech EU, dále urovnává právní spory mezi jednotlivými státy a orgány EU. V určitých případech se na něj jednotlivci, podniky nebo organizace mohou obrátit s žádostí, aby zasáhl, pokud se domnívají, že některý z orgánů EU porušil jejich práva.*⁷⁸

Soudní dvůr se skládá ze 27 soudců (za každý členský stát jeden) a 11 generálních advokátů. Soudci jsou voleni na 6 let a mohou být jmenováni na více funkčních období. Členové soudu volí předsedu a místopředsedu, oba na tříleté volební období.

⁷³ European Union official website: European Commission [online]. [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/european-commission_en

⁷⁴ Článek 245, 2012. Smlouva o fungování Evropské unie [online]. [cit. 2024-04-25]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT>

⁷⁵ Platné v roce 2024

⁷⁶ tamtéž

⁷⁷ European Union official website: European Commission Commissioners [online]. [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024/jourova_en

⁷⁸ EVROPSKÁ UNIE, 2024. Instituce EU: Soudní dvůr Evropské unie (SDEU). Evropská Unie [online]. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/court-justice-european-union-cjeu_cs

Funkcí generálních advokátů je přednášet k předloženým věcem nezávislé právní názory, tzv. stanoviska.⁷⁹

⁷⁹ SOUDNÍ DVŮR EVROPSKÉ UNIE, 2024. Soudní dvůr. Soudní dvůr Evropské Unie [online]. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7024/cs/

3 Metodika

3.1 Výzkumy na podobná témata

Mediálním obrazem polské politiky a jejich krizí se už zabývalo několik výzkumníků a mediálních odborníků, zvláště pak ze samotného Polska. Joanna Gajda z Pedagogické Univerzity v Krakově a Katarzyna Giereło-Klimaszewska z univerzity WCB ve Vratislavi zkoumaly mediální obrazy premiérů Polska a České republiky, Mateusze Morawieckého a Andreje Babiše.⁸⁰ Výzkumnice chtěly zjistit, jak vnímá tisk sousední země premiéra sousedního státu v kontextu koronavirové pandemie. Mediální obraz polského premiéra zkoumaly na článcích internetového deníku iDNES.cz, tedy stejného, který budu používat pro svůj výzkum i já. Metodou kvantitativní obsahové analýzy shromáždily 39 článků, vydaných od března do července 2020, jejichž téma se dotýkalo polské politiky a ve kterých alespoň jednou zaznělo jméno premiéra Polska. Z výzkumu vyplynulo, že v českém médiu iDNES zaznívá jméno Mateusze Morawieckého více v souvislosti s mezinárodními tématy a méně s tématy ryze polskými. U Andreje Babiše ve zkoumaném médiu z Polska to bylo přesně naopak.

V rámci krizí se pak podle výzkumu objevuje na iDNESu jméno premiéra Polské republiky spíše sporadicky: „*Texty o Morawieckém v iDNES jsou přehledové. Polský premiér se v nich většinou objevuje v pozadí a ve srovnání s jinými zeměmi, v kontextu mezinárodní situace. O jeho krocích, např. o ženských protestech a jeho roli prezidentských volbách, se píše velmi málo nebo vůbec.*“⁸¹ Podle autorek tak Mateusz Morawiecki nevyznívá v textech na iDNES jako vůdce Polska.

Autorky došly ke konci studie k závěru, že česká veřejnost se o polskou politiku nezajímá tolik, jako ta polská o českou. Proto i novináři ve vybraném polském deníku

⁸⁰ GAJDA, Joanna, Katarzyna GIEREŁO-KLIMASZEWSKA, Renata RUSIN DYBALSKA, Agnieszka AGNIESZKA BUDZYŃSKA-DACA a Redakcja naukowa, 2022. Dyskursy polityczne w Polsce i Czechach po roku 1989: gatunki, strategie komunikacyjne, wizerunki medialne / Poltické diskurzy v Polsku a Česku po roce 1989: žánry, komunikační strategie, mediální obrazy. In: *Dyskursy polityczne w Polsce i Czechach po roku 1989: gatunki, strategie komunikacyjne, wizerunki medialne / Poltické diskurzy v Polsku a Česku po roce 1989: žánry, komunikační strategie, mediální obrazy* [online]. Varšava: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, s. 239-255 [cit. 2023-12-01]. ISBN 978-83-235-5476-9. Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/chapter-detail?id=1047872>

⁸¹ tamtéž

psali o české politice více, než ti čeští o polské, a to i přesto, že Česká republika má čtyřnásobně méně obyvatel než Polsko.

Joanna Gajda a Katarzyna Giereło-Klimaszewska zkoumaly také mediální obraz předchozích polských premiérů, Beaty Szydłové, Ewy Kopaczové a Donalda Tuska.⁸² Stejně jako ve výzkumu zmíněném výše byla použita metoda kvantitativní obsahové analýzy a médiem, ze kterého čerpaly výzkumné jednotky, byl soukromý internetový deník iDNES. Položeno bylo 5 výzkumných otázek, ze kterých byl následně sestaven mediální obraz těchto tří polských premiérů. Nejzajímavější otázka, kterou jsem se rozhodl zařadit i do svého vlastního výzkumu, se týkala tonality článků, tedy jak často se objevovaly články pozitivní, neutrální, negativní či satirické.

Výzkum došel k tomu, že zatímco se na portálu iDNES psalo o Tuskovi pouze pozitivně či neutrálně, u dvojice premiérek se objevovaly i prvky negativní tonality v podobě genderových stereotypů. Výzkumnice ale poznamenávají, že to může být pouze důsledek nezájmu českých médií o polské politické problémy, stejně jako tím, že Donald Tusk dosáhl posléze vysoké pozice v hierarchii Evropské unie (předseda Rady evropské unie). Obě premiérky vládly navíc krátkou dobu (Szydłová 2 roky, Kopaczová pouze rok) a na rozdíl od Tuska neřešily žádné téma, které by se přímo týkalo České republiky (v roce 2014 Polsko řešilo nákup armádních radarů podobně jako Česká republika za vlády Mirka Topolánka).

3.2 Charakteristika zkoumaných internetových deníků

V následující kapitole pro lepší pochopení kontextu představím internetové deníky, ze kterých budu čerpat komunikáty a které budu mezi sebou porovnávat. Obě internetová periodika jsou jedny z nejčtenějších v naší zemi. iDNES má však návštěvnost o něco vyšší, podle statistik společnosti Netmonitor měl třetí největší návštěvnost v republice, iROZHLAS byl pak jedenáctý⁸³.

⁸² GAJDA, Joanna a KATARZYNA GIEREŁO-KLIMASZEWSKA, 2019. The Image of Prime Ministers Ewa Kopacz, Beata Szydło and Donald Tusk in the Czech Portal iDnes. *Państwo i Społeczeństwo*. 19.(2), 129-149. ISSN 2451-0858.

⁸³ SDRUŽENÍ PRO INTERNETOVÝ ROZVOJ V ČESKÉ REPUBLICE, Z.S.P.O. (SPIR), 2023. Sdružení pro internetový rozvoj. GEMIUS [online]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: <https://rating.gemius.com/cz/tree/2>

iDNES.cz

Zpravodajský portál iDNES vznikl v roce 1998. Přináší informace z domova, ze světa a z regionů. Nabízí také řadu magazínů zaměřených na užší témata, například na kulturu, automobily, technologie, bydlení nebo sport.⁸⁴ Za dobu svého působení redakce vystřídala několik šéfredaktorů, současným šéfredaktorem je od 1.4.2023 Matyáš Kaiser, který nahradil Naděždu Petrovou.⁸⁵ Vlastníkem serveru iDNES, který spadá pod mediální skupinu MAFRA A.S. je od 1.2.2024 podnikatel Karel Pražák. Články v mnou zkoumaném období byly ale ještě napsány v době, kdy MAFRU vlastnila společnost Agrofert a.s., která patřila přes svěřenské fondy bývalému premiérovi a předsedovi hnutí ANO, Andreji Babišovi. Podle projektu NetMonitor web iDNES.cz navštívilo v roce 2022 průměrně za měsíc 3 850 832 reálných uživatelů.⁸⁶

iROZHLAS.cz

iROZHLAS je zpravodajský web Českého rozhlasu. Vznikl v roce 2017, když nahradil nevyhovující starý zpravodajský web českého rozhlasu. Kromě domácího a zahraničního zpravodajství nabízí také zprávy z oblasti ekonomiky, kultury, vědy nebo sportu. Vzhledem k tomu, že se jedná o web veřejnoprávního média, není provoz iROZHLASu placen reklamou, ale z koncesionářských poplatků.⁸⁷ Web má svoji vlastní publicistickou formu, nabízí například sloupky a fejetony týkající se aktuálního dění. iROZHLAS také přebírá odvysílané příspěvky ze stanic Radiožurnál a Český rozhlas plus.⁸⁸ Prvním šéfredaktorem redakce iROZHLAS byl Radek Kedroň, který v současné době⁸⁹ působí jako zástupce šéfredaktora v redakci webu Seznam zprávy. Ty jsou nejčtenějším zpravodajským webem v zemi. iROZHLAS nyní vede Martin Samek.

⁸⁴ MAFRA, A.S. Mediální skupina Mafra. Mafra [online]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: <https://www.mafra.cz/portfolio.aspx?y=mafra/portfolio-idnes.htm&cat=internet>

⁸⁵ Idnes.cz, 2023. Idnes.cz [online]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/zpravy/mediahub/petrova-kaiser-idnes-sefredaktor.A230228_135704_mediahub_maka

⁸⁶ SDRUŽENÍ PRO INTERNETOVÝ ROZVOJ V ČESKÉ REPUBLICĚ, Z.S.P.O. (SPIR), 2023. Sdružení pro internetový rozvoj. GEMIUS [online]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: <https://rating.gemius.com/cz/tree/2>

⁸⁷ ČESKÝ ROZHLAS, 2017. Nový web iROZHLAS.cz nabízí spolehlivé a rychlé zpravodajství se značkou Českého rozhlasu. Informace.rozhlas.cz [online]. [cit. 2024-02-05]. Dostupné z: <https://informace.rozhlas.cz/novy-web-iROZHLAScz-nabizi-spolehlive-a-rychle-zpravodajstvi-se-znackou-ceskeho-7738845>

⁸⁸ KEDROŇ, Radek, 2017. 3, 2, 1, start: proč jsme spustili server iROZHLAS.cz a co na něm najdete? IROZHLAS.cz [online]. [cit. 2024-02-05]. Dostupné z: https://www.iROZHLAS.cz/komentare/3-2-1-start-proc-jsme-spustili-server-iROZHLAScz-a-co-na-nem-najdete_1704190600_sam

⁸⁹ V roce 2024

Podle projektu NetMonitor web iROZHLAS.cz navštívilo v roce 2022 průměrně za měsíc 1 733 126 reálných uživatelů.⁹⁰

3.3 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je sestavit obraz Polské republiky ve sporech s institucemi Evropské unie.

3.4 Výzkumná metoda

Výzkumnou metodou použitou v této práci bude kvantitativní obsahová analýza. Ta je vhodná pro můj výzkum kvůli nutnosti zpracování velkého množství článků. Obsahovou analýzu Helmut Scherer definuje následujícími slovy: „*Obsahová analýza je kvantitativní výzkumnou metodou, pro systematický a intersubjektivně ověřitelný popis komunikačních obsahů, vycházející z vědecky položeného kladení otázek.*“⁹¹

Kvantitativní obsahová analýza se vyznačuje podle Scherera tím, že je vysoce strukturovaným a selektivním procesem. „*Výsledkem a cílem obsahové analýzy je kvantitativní popis medializovaných obsahů.*“⁹².

Podle Trampoty a Vojtěchovské má navíc tu výhodu, že „*je přenositelná, poskytuje objektivní výsledky nezávislé na provádějícím výzkumníkovi a výsledky mohou být jasně a jednoznačně prezentovány v tabulkách a grafech*“⁹³.

Riffe, Lacy a Fico dále o kvantitativní obsahové analýze říkají, že ve výsledcích by nemělo být možno pozorovat ani náznak kóderova světónázoru a podle příložené kódovací knihy by měl být schopen jiný výzkumník dojít k naprosto stejným výsledkům.⁹⁴

⁹⁰ SDRUŽENÍ PRO INTERNETOVÝ ROZVOJ V ČESKÉ REPUBLICĚ, Z.S.P.O. (SPIR), 2023. Sdružení pro internetový rozvoj. GEMIUS [online]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: <https://rating.gemius.com/cz/tree/2>

⁹¹ SCHULZ, Winfred, Helmut SCHERER, Lutz HAGEN, Irena REIFOVÁ a Jakub KONČELÍK, 2011. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 3. nezměněné vydání. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1980-4. , str. 30-31

⁹² *tamtéž*

⁹³ TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ, 2010. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-683-4.

⁹⁴ RIFFE, Daniel, Stephen LACY a Fred FICO, 2014. *Analyzing media messages*. ,s. 20 3. New York: Routledge. ISBN 978-0-415-51767-6.

3.5 Výzkumný vzorek a jednotky analýzy

Výzkumnou jednotkou v mé práci bude jeden článek. Vyhledávání výzkumných jednotek bude provedeno přes server Anopress, který shromažďuje články z českých médií od roku 1996. V něm při své práci vyhledám články z mnou zkoumaných médií, tedy iDNES.cz a iROZHLAS.cz v mnou určeném období, tedy mezi 16. listopadem 2015 a 24. únorem 2022. Základní slovo pro vyhledávání bude Polsko. Pro správné zaměření analýzy bude nutné si výzkumný vzorek zúžit. Má práce se bude soustředit na 4 hlavní témata, přidána tedy budou klíčová slova, která se k nim vztahují. Konkrétně to budou: *Evropská unie, potrat, demonstrace, vláda, Právo a Spravedlnost, Turów, gay, LGBT, gender, LGBT-free zóny, zóny bez LGBT, protesty, soud, reforma, disciplinární komora*. Předpokládám, že i po tomto zúžení Anopress vyhledá některé články, které do mého výzkumu nebudou vhodné. Vyřazeny tedy budou:

- Články, kde ani jedno z mnou vytyčených témat není dominantní, tzn. ty, u kterých více než 50 procent textu včetně titulku a perexu se bude vztahovat k tématu jinému
- Články kde se nevyskytuje žádné z mnou vytyčených témat
- Duplikáty

3.6 Výzkumné otázky a hypotézy

K dosažení cíle pomohou následující výzkumné otázky a hypotézy.⁹⁵

HVO: Jak mnou vybraná média referují o sporech Polska s institucemi EU?

VO1: Kolik každá z redakcí vydala článků týkajících se sporů Polska s EU?

H1: Počet vydaných článků od obou redakcí bude podobný.

⁹⁵ Poznámka autora: Hypotézy byly koncipovány před zpracováním segmentu Operacionalizace, v němž v rámci operacionalizace již pracuji s některými výzkumnými jednotkami, které uvádím jako příklady.

VO2: Kterým tématům se každá redakce věnovala nejvíce?

H2: Obě redakce vydají nejvíce článků o hnědouhelném dolu Turów, vzhledem k tomu, že se téma přímo dotýká České republiky.

H3: iDNES bude psát častěji o potratové tematice než iROZHLAS, důvodem může být to, že Andrej Babiš, který médium přes svěřenské fondy vlastnil, měl podíl v oplodňovacích klinikách.

H4: iROZHLAS bude přinášet více zpráv o sporu Polska s Evropskou komisí ohledně nadřazenosti vlády práva. Na rozdíl od Mladé fronty DNES využívá Český rozhlas systém stálých zahraničních reportérů, které má ve Varšavě i v Bruselu.

VO3: Kteří polští mluvčí se v souvislosti se spory Polska s institucemi Evropské unie budou vyjadřovat nejčastěji?

H5: Nejvíce se bude ve člancích objevovat jméno prezidenta Polska, Andrzeje Dudy. Prezident má v polském systému mnohem větší moc než v tom českém, někteří politologové dokonce popisují polský systém jako poloprezidentský. Andrzej Duda jako bývalý člen PiS má blízko k polské vládě, zároveň ale vetoval některé její návrhy.

H6: Média budou více referovat o předsedovi Práva a Spravedlnosti a faktickém vládcí Polska Jaroslawovi Kaczyńském než o premiérovi Mateuszovi Morawieckém.

H7: Představitelé polské opozice se budou vyjadřovat méně často než představitelé vlády. Vzhledem k rozdrobenosti polské opozice pak žádný z nich nebude mít víc, než 5 procent vyjádření z celku.

VO5: Převažují hard news nebo soft news?

H8: Drtivě budou převažovat hard news. Vzhledem k tomu, že události se v průběhu sledovaného období vyvíjely, sledované komunikáty budou přinášet častěji aktuální nové informace než přinášet příběhy, spadající do kategorie soft news.

VO6: Jaká bude tonalita článků?

H9: Vzhledem k nastaveným tématům bude u obou redakcí převažovat negativní tonalita.

VO7: Budou převažovat články, u nichž se objeví zpravodajská hodnota blízkost?

H10: Vzhledem k tomu, že se jedná o zahraniční téma, články s hodnotou blízkost nebudou převažovat ani u jedné z redakcí.

3.7 Operacionalizace

Identifikace článku

Po rozhodnutí o relevanci článku pro analýzu podle stanoveného postupu budou nejprve zaznamenány identifikační proměnné, které umožní následné dohledání článku a jeho začlenění do kontextu výzkumu. Identifikátory, zanesené do kódovací knihy jsou následující:

- 1) ID článku – každý článek v rámci tohoto výzkumu obdržel unikátní identifikační číslo, které bylo použito k jeho kódování
- 2) Link – webová adresa ve formátu URL, která umožňuje přímý přístup k článku na vybraném médiu
- 3) Datum – datum zveřejnění článku na vybraném médiu ve formátu dd.mm. rrrr.
- 4) Titulek – kompletní nadpis článku z daného média

V rámci operacionalizace budu sledovat a kategorizovat **následující proměnné**:

- 1) Zdroj – médium, které článek vydalo (iDNES, iROZHLAS)
- 2) Téma – Zařazení publikátu do jednoho ze čtyř vytyčených témat. Pokud jednotka bude spadat do následujících 4 témat, rozdělí se podle klíče popsaného u jednotlivých témat. Téma nebude do výzkumu zařazeno, pokud se nebude jednat o hlavní téma a článek se bude k němu pouze odkazovat. Například článek „*Polsko má platit milion eur denně za*“

*sporný soudní orgán, rozhodla EU*⁹⁶ bude zařazen pouze do tématu polské soudnictví. Zmínka o dole Turów v posledním odstavci je pouze doplněním pro čtenáře o jiném polském sporu, a i když spor o důl Turów je mezi mými tématy také, zařazen do tématu nebude. Zařazeny nebudou také srovnávací články, kde je čistě Polsku věnován malý prostor.

Například u článku „*Potraty ve světě: Už i Benin a Mexiko jsou benevolentnější než Polsko*“⁹⁷ nejsou potraty v Polsku hlavním tématem a je jim věnován pouze jeden odstavec. Takový článek zařazen do výzkumu nebude.

A. Články týkající se polského soudnictví

Operacionalizace: zařazeny budou články týkající se kontroverzních kroků v polském soudnictví, kvůli kterým se Polská republika dostala do sporu s Evropskou unií. Konkrétněji budou zařazeny články o polské soudní disciplinární komoře a o výroku polského ústavního soudu o nadřazenosti polského práva nad tím evropským. Zařazeny budou všechny články, které se tématu dotýkají, včetně například protestů polských občanů nebo zahraničních politiků.

B. Články týkající se potratové problematiky

Operacionalizace: zařazeny budou veškeré články týkající se potratové politiky a potratových zákonů v Polsku. Zařazeny budou i články které s tématem bezprostředně souvisí, například články o zahraniční pomoci polkám, které chtějí vyvolat potrat mimo domov nebo články týkající se velkých protestů, které ohledně polských potratových protestů proběhly v Polsku, ale i v zahraničí.

C. Články týkající se genderu, LGBT a LGBT-free zón

Operacionalizace: zařazeny budou veškeré články týkající se tematiky LGBT-free zón. Zařazeny budou tak kroky samotných obcí, články, které poskytují reakce na vyhlášení, ať z Polska, EU nebo z jiných států, ale i články, které se týkají kroků, které na zavedení zón reagují (například reakce od liberálních měst).

D. Články týkající se hnědouhelného dolu Turów

⁹⁶ ČTK a IDNES.CZ, 2021. Polsko má platit milion eur denně za sporný soudní orgán, rozhodla EU. IDnes.cz [online]. MAFRA [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/soudni-dvur-evropska-unie-polsko-pokuta-milion-eur-denne.A211027_140825_zahranicni_ajez

⁹⁷ VESELÁ, Natálie, 2021. Potraty ve světě: už i Benin a Mexiko jsou benevolentnější než Polsko. IDnes.cz [online]. MAFRA [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/onadnes/vztahy/potrat-umele-preruseni-tehotenstvi-prava-zen-polsko-benin-texas.A211101_123322_ona-vztahy_job

Operacionalizace: zařazeny budou články, které se dotýkají hnědouhelného dolu Turów. Jelikož téma má velký přesah i do České republiky, očekávám, že se vyskytnou i takové komunikáty, které kromě informace, že Turów leží v Polsku, se budou věnovat polské politice okrajově. Jelikož se ale přímo týkají dolu, kvůli kterému mělo Polsko problémy u evropských institucí, i takové články budou zařazeny.

3) Autor článku:

Operacionalizace: Autor uvedený na konci článku. Zaznamenávat budu i články bez konkrétního autora, podepsané jménem redakce nebo převzaté články z tiskových kancelářích, podepsané jejich zkratkami.

4) Velikost článků – počet znaků v článku včetně mezer

Operacionalizace: Počet znaků ve článku bude počítán včetně titulku a perexu, nebudou se počítat popisky u obrázků a zkratka autora, stejně jako upoutávky na jiné články, které mají své vlastní textové oddělení.

5) Mluvčí za Polsko – aktéři z Polska, kteří se vyjadřovali k problematice ve zkoumaných člancích

Operacionalizace: Aktéry rozumějme lidi politicky aktivní, tedy zástupce vlády, opozice, justice nebo jiných státních orgánů. Aby byl aktér zařazen, musí v článku provést přímou nebo nepřímou řeč.

6) Mluvčí za EU – všichni aktéři z institucí Evropské unie, kteří se vyjadřovali k problematice ve zkoumaných člancích

Operacionalizace: Aktéry z institucí Evropské unie rozumějme ale také zástupce vlád jednotlivých členských států (s výjimkou představitelů Polska). Důvodem je, že každý premiér členského státu EU, ale také ministr, je automaticky součástí Evropské Rady, respektive Rady ministrů. Aby byl aktér zařazen, musí v článku provést přímou nebo nepřímou řeč.

7)

Tonalita článku – Zjištění, zda polská vláda vyznívá v článku pozitivně, neutrálně či negativně.

Operacionalizace: Tonalita bude vyhodnocována na základě celkového vyznění článku. Zkoumaným aktérem, od kterého se bude tonalita odvozovat je Polsko, respektive polská vláda ve vztahu s Evropskou unií. Vzhledem k tomu, že hodnocení negativity a pozitivity nese prvky subjektivity, mohou se vyskytovat problémy v rámci následného kódování jinou osobou. Pro zamezení těchto problémů uvedu příklad kódování na dvou článcích.

Do kolonky negativní budou zařazeny ty články, ze kterých vyplývá negativní výsledek Polska u institucí Evropské unie. Příkladem může být článek „Aktivisté z Greenpeace podají kvůli dohodě o Turóvu stížnost k Evropské komisi.“⁹⁸ Článek obsahuje i pozitivní prvky (uvedení, že Polsko se zavázalo chránit životní prostředí a dodržovat smlouvu s Českou republikou), celkové vyznění článku je ale takové, že Greenpeace nepovažuje dohodu za dostatečnou a žaluje Polsko kvůli jeho jednání u Evropské komise. Celková tonalita článku je tedy negativní a jako negativní bude jednotka i zařazena.

Do kolonky pozitivní budou zařazeny ty články, ze kterých vyplývá pozitivní výsledek Polska u institucí EU v důsledku činnosti polské vlády či institucí. Příkladem může být článek „Poláci dokončili bariéru proti odtoku vody z Česka, uvedla tamní televize.“⁹⁹ Článek obsahuje i kritické prvky (poslední odstavec, ve kterém si zástupce českého spolku stěžuje na nedostatečnost opatření), celkové vyznění článku však je takové, že Poláci staví bariéru a plní dohodu s Českou republikou. Z jednotky pak celkově vyplývá pozitivní výsledek v důsledku činnosti polské strany a bude zařazen do kolonky pozitivní.

8)

Hard news vs. soft news – určení, zda sledovaná jednotka spadá pod hard news nebo soft news

Operacionalizace: To, zda se jedná o hard news nebo soft news budu zjišťovat podle definice Thomase E. Pattersona. Jako hard news zařadím takové zprávy, které vyžadují okamžité zveřejnění (o politice, ekonomice, vážných problémech nebo

⁹⁸ IDNES.CZ a ČTK, 2022. Aktivisté z Greenpeace podají kvůli dohodě o Turóvu stížnost k Evropské komisi. IDnes.cz [online]. MAFRA [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/greenpeace-turow-kritika-smlouva-dul-cesko-polsko-dohoda-nahrada-zivotni-prostredi.A220207_171143_domaci_jirk

⁹⁹ ČTK a IDNES.CZ, 2022. Poláci dokončili bariéru proti odtoku vody z Česka, uvedla tamní televize. IDnes.cz [online]. MAFRA [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/polsko-turow-bariera-odtok-vody-dokonceni-val-podminka.A220208_114140_liberec-zpravy_alh

událostech, které výrazně narušují životy lidí). Tedy informace, díky kterým občané mohou pochopit a reagovat na veřejné záležitosti (Public affairs).¹⁰⁰

Jako soft news zařadím takové zprávy, které jsou zaměřené spíše na příběhy obyčejných lidí a jejich každodenní život. Takové zprávy budou také méně časově ohraničené a více založené na senzaci.¹⁰¹

9) Blízkost:

Operacionalizace: Příspěvek bude označen hodnotou blízkost, pokud se v něm objeví spojitost s Českou republikou, tedy pokud se v textu objeví slovo Česká republika, Česko nebo přídavné jméno český ve všech jeho variantách.

¹⁰⁰ E. PATTERSON, Thomas, 2000. Doing Well and Doing Good [online]. [cit. 2024-03-04]. Dostupné z: [doi:http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.257395](http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.257395)

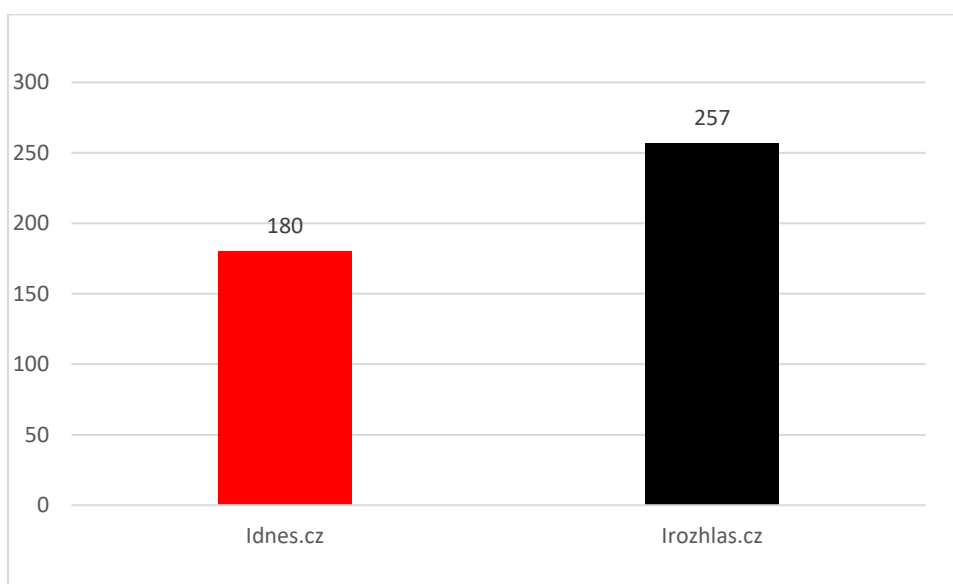
¹⁰¹ tamtéž

4 Analytická část

4.1 Celkový počet vydaných článků:

Za zkoumané období vyšlo celkem 437 článků, které splňovaly předem daná kritéria. Na serveru iROZHLAS vyšlo celkem 257 článků o 4 zkoumaných tématech, na serveru iDNES.cz jich vyšlo 180.

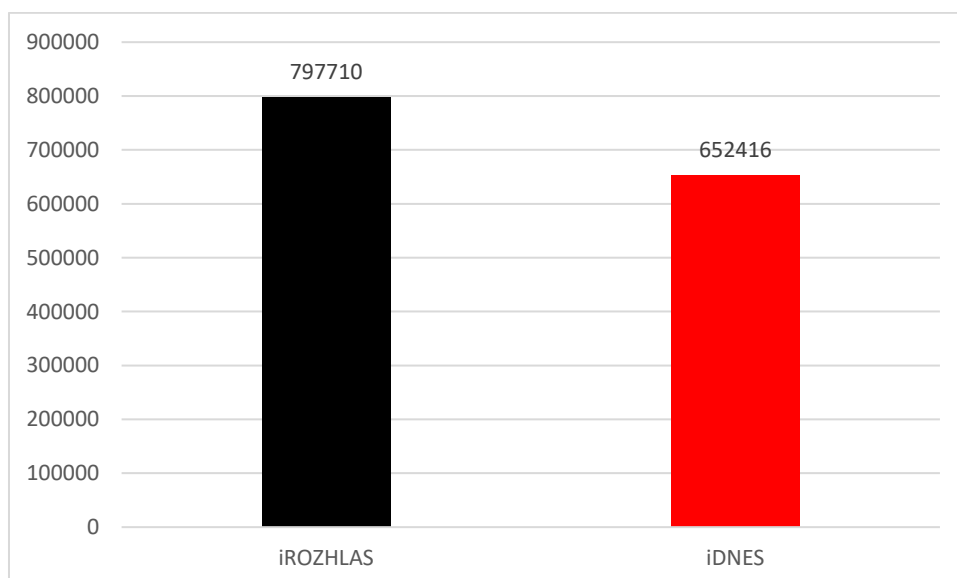
Graf číslo 1: Celkový počet vydaných článků

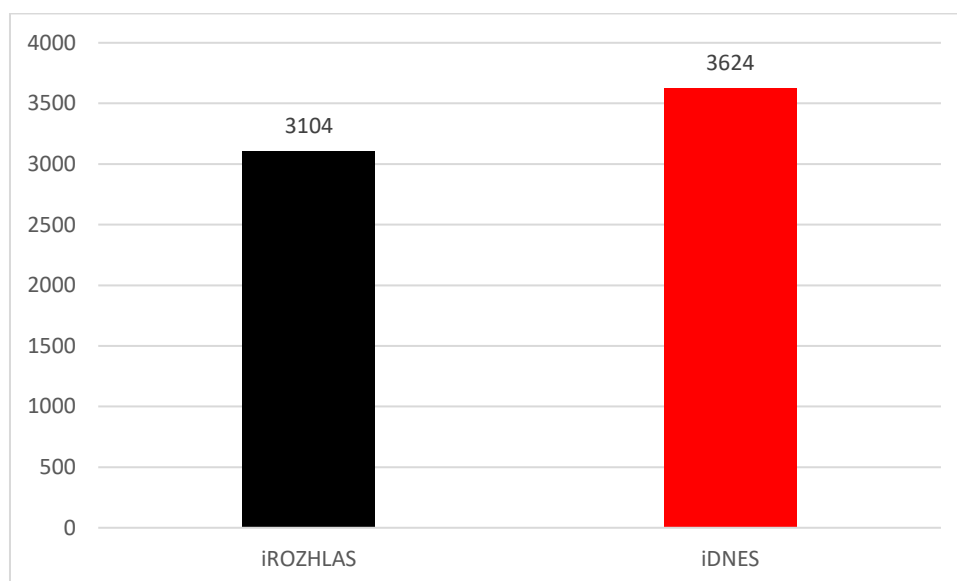
4.2 Celkový počet znaků

257 článků na internetovém deníku iROZHLAS.cz obsahovalo celkem 79710 znaků, 180 článků na internetovém deníku iDNES.cz obsahovalo celkem 652416 znaků. To znamená že průměrný článek na deníku iDNES.cz byl o 520 znaků delší. Jednou z příčin může být fakt, že iROZHLAS vydával i velmi krátké články, pravděpodobně textové verze odvysílaných příspěvků ve vysílání. Naopak iDNES vydal několik článků, které měly přes 10 000 znaků, často tyto texty byly na placené části tohoto internetového deníku s názvem iDNES Premium.

Graf číslo 2: Celkový počet znaků

Graf číslo 3: Průměrný počet znaků

4.3 Výskyt příspěvků

Vzhledem ke skutečnosti, že většina publikovaných příspěvků na zkoumaných internetových portálech vznikla jako reakce na proběhnuvší události v mnou vytyčených tématech, byly publikovány nerovnoměrně. Z výzkumu vyplynulo, že nejvíce příspěvků vyšlo na obou serverech v únoru 2022, tedy posledním zkoumaném měsíci (i přesto, že nebyl tento měsíc zkoumán celý).

iROZHLAS tehdy vydal 21 článků týkajících se vytyčených témat, iDNES 17. Důvodem je skutečnost, že v únoru 2022 se dojednávala dohoda mezi polskou a českou vládou ohledně sporu o těžbu v polském hnědouhelném dole Turów, která v témže měsíci vešla v platnost.

Z 21 článků vydaných v únoru 2022 se jich právě 20 věnovalo Turowu, na internetovém deníku iDNES.cz to bylo právě 14 z 17. Z celkového počtu 76 zkoumaných měsíců (z toho listopad 2015 a únor 2022 byly z důvodu ohraničení zkoumaného období necelé) se vyskytlo pouze 6 měsíců, kdy žádná z redakcí nevydala ani jeden příspěvek na stanovená témata. Byly to: listopad 2016, leden 2017, červen 2017, říjen 2017, prosinec 2018 a únor 2019. Během zkoumaného období se objevilo 15 měsíců, ve kterých se na serveru iROZHLAS objevil alespoň jeden článek a na serveru iDNES žádný. V opačném případě to bylo 7 měsíců, tedy na serveru

iDNES se objevil alespoň jeden článek v kalendářním měsíci, kdy na serveru iROZHLAS nevyšel na vymezená témata žádný. Nejmarkantnější v tomto ohledu byl leden roku 2020, kdy se na iROZHLASu objevilo 7 článků a na iDNES žádný. Polská vláda tehdy schválila, že soudci, kteří nebudou souhlasit se změnami v justici mohou být suspendováni, což vyvolalo rozsáhlé protesty. Na to reagovala i Evropská komise, která měla v úmyslu Polsko potrestat. Do Varšavy přijela i komisařka za právní stát Věra Jourová. Polská vláda také povolila další rozšíření těžby v dole Turów.

Kromě již dříve zmiňovaných měsíců, kdy se neobjevil ani na jednom portálu ani jeden článek, z výzkumu vyplývá, že přesně se počet článků shoduje v 11 měsících. Vzhledem k vyššímu počtu článků na serveru iROZHLAS to ale znamená, že v poměru se v těchto měsících věnoval iDNES vytyčeným tématům více.

Tabulka 1: Vydané články podle měsíců

měsíc	iROZHLAS	iDNES
XI.15	2	0
XII.15	8	7
I.16	8	4
II.16	1	1
III.16	2	4
IV.16	3	1
V.16	2	2
VI.16	2	1
VII.16	0	1
VIII.16	0	0
IX.16	4	1
X.16	6	5
XI.16	0	0
XII.16	2	3
I.17	0	0
II.17	1	1
III.17	1	0
IV.17	1	1
V.17	1	0
VI.17	0	0
VII.17	12	11
VIII.17	1	0
IX.17	4	1
X.17	0	0
XI.17	3	0
XII.17	5	2
I.18	3	1
II.18	2	0
III.18	2	0
IV.18	1	0
V.18	0	1
VI.18	0	1
VII.18	1	2

měsíc	iRozhlas	iDNES
VIII.18	1	0
IX.18	2	0
X.18	0	2
XI.18	4	2
XII.18	0	0
I.19	0	1
II.19	0	0
III.19	1	0
IV.19	0	1
V.19	1	1
VI.19	1	1
VII.19	0	1
VIII.19	3	3
IX.19	4	0
X.19	0	1
XI.19	4	2
XII.19	3	1
I.20	7	0
II.20	8	3
III.20	1	0
IV.20	1	1
V.20	1	0
VI.20	1	3
VII.20	4	2
VIII.20	4	1
IX.20	3	1
X.20	7	5
XI.20	6	5
XII.20	2	1
I.21	2	1
II.21	2	5
III.21	2	4
IV.21	1	2
V.21	11	4
VI.21	8	8
VII.21	3	5
VIII.21	3	3
IX.21	15	7
X.21	14	12
XI.21	9	8
XII.21	7	3
I.22	12	12
II.22	21	17

4.4 Rozdělení na témata

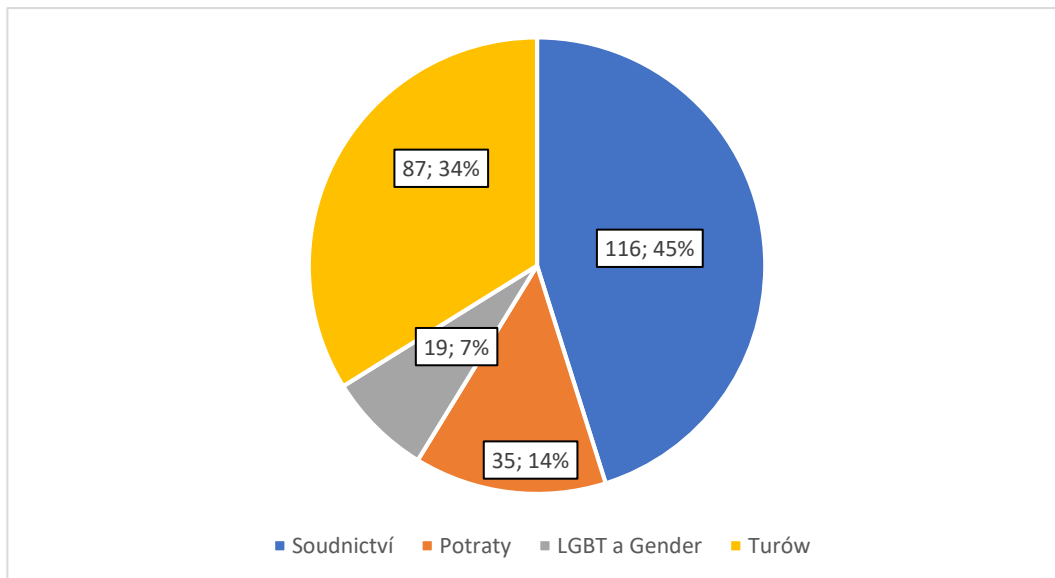
Jedním z rozdělení sledovaných komunikátů v mé práci bylo to na dominantní téma. Ty jsem sledoval celkem 4. Články o hnědouhelném dole Turów, články o polském soudnictví, články o LGBT problematice a genderu a články o polských potratových zákonech. Vzhledem k tomu, že obě redakce vydaly rozdílný počet článků, nejlepší způsob, jak zjistit, jestli se v tematické skladbě příspěvků iDNES a iROZHLAS lišil, bude jejich poměr.

Nejčastějším tématem, které se vykytovalo v člancích na webu iROZHLAS, byly články o sporech v polském soudnictví. Z celkového množství 257 vydaných článků jich bylo 116, tedy 45 procent. Mezi nejčastějšími typy článků byly články pojednávající o kritice Polska od Evropských institucí, články o nových kontroverzních změnách a jejich možných dopadech nebo informování o častých protestech, které opozičně naladěná veřejnost svolávala. Druhé nejčastěji vydávané články byly ty o hnědouhelném dole Turów, které se podílely na skladbě příspěvků z 34 procent s 87 příspěvků. Zde se nejčastěji objevovaly příspěvky o tom, jak se spor řeší přímo v Bruselu a články o jednání mezi polskou a českou stranou. Neméně časté taky byly články o samotném působení těžby na krajinu a na vodu.

O potratové politice Polska vyšlo na serveru iROZHLAS 35 příspěvků, tedy 14 procent. Nejčastěji se psalo přímo o nových omezeních a reakcích liberální veřejnosti na ně (například formou protestů), objevily se také konkrétní případy žen, které zemřely kvůli přísným polským potratovým zákonům. V menším počtu článků se psalo o obtížné přístupnosti Polek k antikoncepci.

Nejméně iROZHLAS referoval o kontroverzních krocích polské vlády v oblasti LGBT a genderu. Na celkovém počtu se téma podílelo ze 7 procent 19 příspěvků. Mezi tématy zmiňovanými v této oblasti byly LGBT-free zóny, výroky představitelů Práva a Spravedlnosti o LGBT nebo postoje polské církve, která má na vládnoucí stranu PiS vazby.

Graf číslo 4: Rozdělení témat iROZHLAS.cz

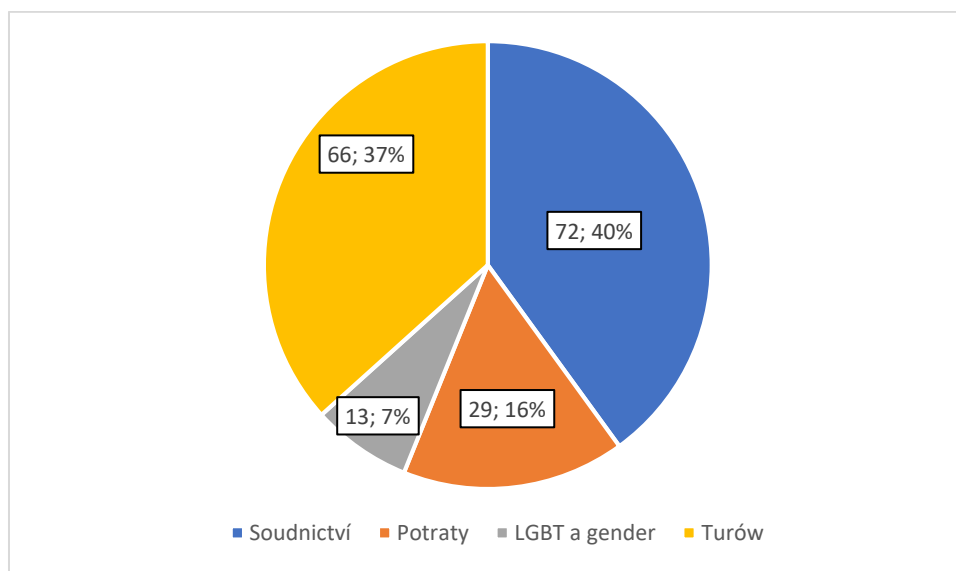
Na iDNES bylo nejčastějším tématem taktéž soudnictví, nicméně na podílu celkového množství vydaných článků z vybraných témat se podílelo pouze 40 procenty, konkrétně 72 články. Co se týká zaměření, nenašel jsem proti iROZHLASu výrazný rozdíl. Stejně jako u iROZHLASu se tak čtenáři mohli dočíst o kritice Polska ze strany Evropské unie, o protestech a o informování o kontroverzních změnách. Jedinou výraznější změnou bylo, že na iDNESu se častěji informovalo o sporech v soudnictví optikou obyčejných lidí (například referováním o protestech). Stejně jako u iROZHLASu byly druhým nejvíce referovaným tématem na serveru iDNES články týkající se hnědouhelného dolu Turów. Nicméně iDNES o nich informoval v poměru 37 procent, o 3 procenta více než iROZHLAS. Častým prvkem článků o Turóvu na platformě iDNES bylo jejich zařazení do placené sekce iDNES Premium. Některé články z této kategorie byly také umístěny na liberecké mutaci internetového serveru iDNES, zvláště ty, které pojednávají o problémech českých obyvatel a úsilí místních samospráv. Stejně jako na serveru iROZHLAS se tu objevovaly články, které pojednávali o kritice od institucí EU, ale také články o jednání mezi stranami konfliktu a vyjádření polských představitelů. O potratech referoval iDNES častěji než iROZHLAS, jeho 29 článků znamená celkový poměr 16 procent. Časté byly články o protestech opozice, ale také se často psalo o možnosti Polek

vykonat potrat v České republice. Stejně jako na serveru iROZHLAS redaktoři serveru iDNES informovali o samotných krocích polské vlády v otázce zpřísnování potratových zákonů.

Články o útocích polské vlády proti hnutí a osobám LGBT byly zastoupeny v poměru sedmi procent, tedy stejně často, jak o nich referoval iROZHLAS. Ani tematická skladba se nelišila, iDNES informoval o LGBT-free zónách, slovních útocích od místní katolické církve a o výročích politických představitelů.

Co se týče rozdílů mezi serverem iDNES a iROZHLAS, pořadí vytyčených témat bylo stejné. Co se ale mezi internetovými deníky zásadně lišilo, byl poměr mezi jednotlivými tématy.

Graf 5: Rozdělení témat iDNES.cz

4.5 Autoři článků

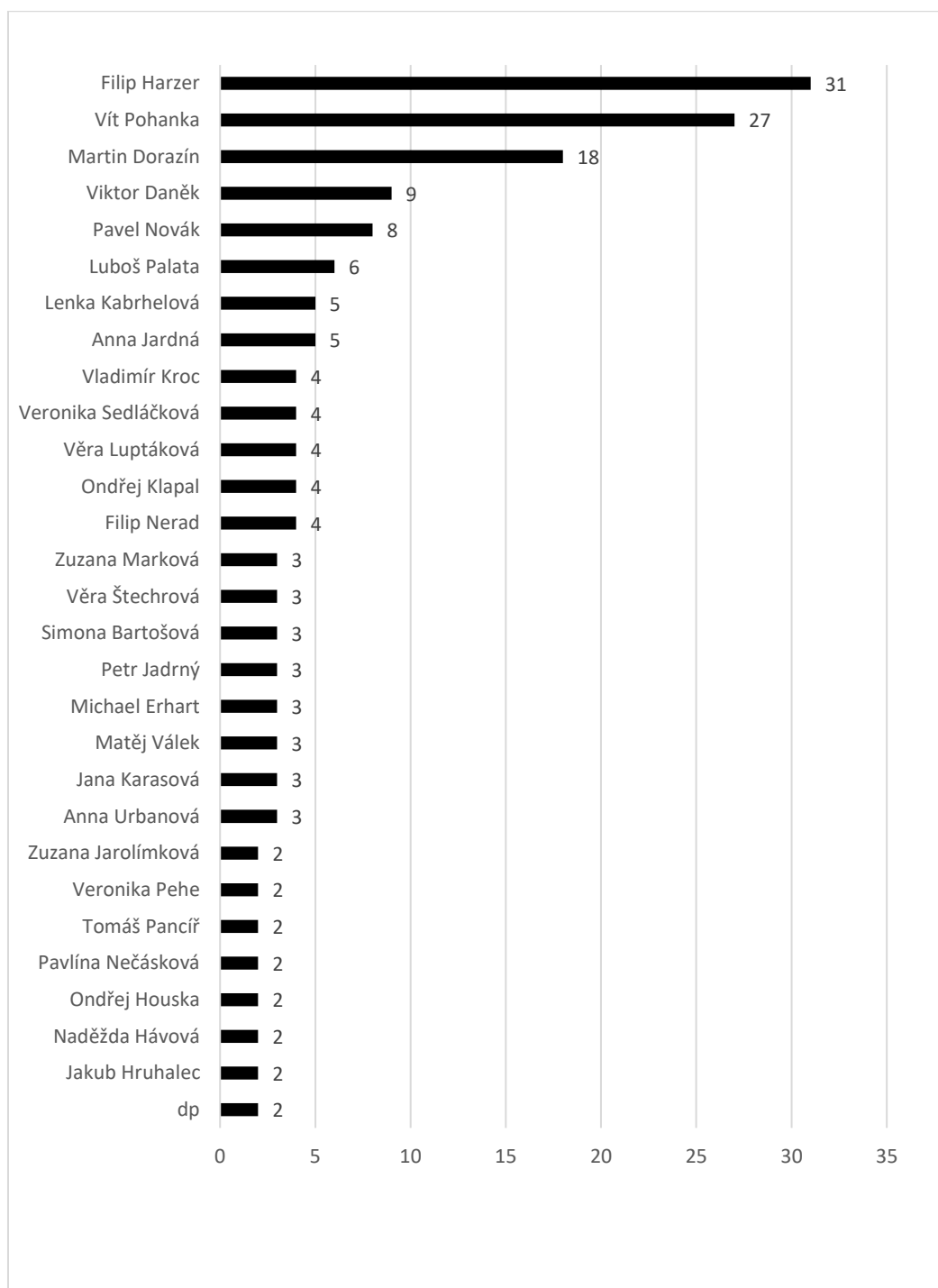
Ve zkoumaném období na internetovém deníku iROZHLAS.cz vyšly články od 68 unikátních autorů. Kromě toho vyšly články převzaté z České tiskové kanceláře, podepsané zkratkou ČTK a články podepsané jménem českého rozhlasu jako ČRo. Některé články měly více autorů a některé byly podepsané autorem i Českou tiskovou agenturou. Pro lepší přehlednost jsem takové články ve svém výzkumu rozdělil a budu tedy referovat o celkovém množství textů kde se autor objevil. V nejvíce textech se objevil jako autor nebo jeden z autorů ČTK. Jedná se celkem o 131 článků, tedy o něco málo více, než o polovinu všech zkoumaných textů.

Nejčastěji do iROZHLASu přispíval Filip Harzer. Ten pracoval jako zpravodaj ČRo ve Varšavě v období mezi říjnem 2016 a únorem 2017 a následně jako reportér zahraniční redakce ČRo do února 2019 jako zpravodaj zahraniční redakce. V současné době (2024) pracuje v zahraniční redakci serveru Seznamzprávy, kde se zaměřuje na střední Evropu a podle jeho vlastních slov hlavně na Polsko. Autor, který přispíval po Harzerovi nejvíce je Vít Pohanka, který pracoval jako zahraniční zpravodaj ČRo v Polsku mezi lety 2014 a 2017¹⁰². Na třetím místě je z hlediska četnosti příspěvků Martin Dorazín, který pracoval na pozici zahraničního zpravodaje ČRo v Polsku od roku 2019 do října 2022. Za zmínku ještě stojí Viktor Daněk, rovněž zahraniční zpravodaj v Polsku, který tam působil mezi lety 2017 a 2018. 4 nejčastěji přispívající autoři tak byli na serveru IROZHLAS vždy přímo zahraniční zpravodajové ve Varšavě.

Více než jeden text napsalo do serveru IROZHLAS 30 autorů. Často se jednalo o komentátory (i externí), například Luboš Palata z Deníku napsal 6 komentářů.

¹⁰² Pozn.: Působení Harzera a Pohanky se podle jejich životopisů skutečně prolíná

Graf 6: Nejčastější autoři iROZHLAS (bez ČTK)

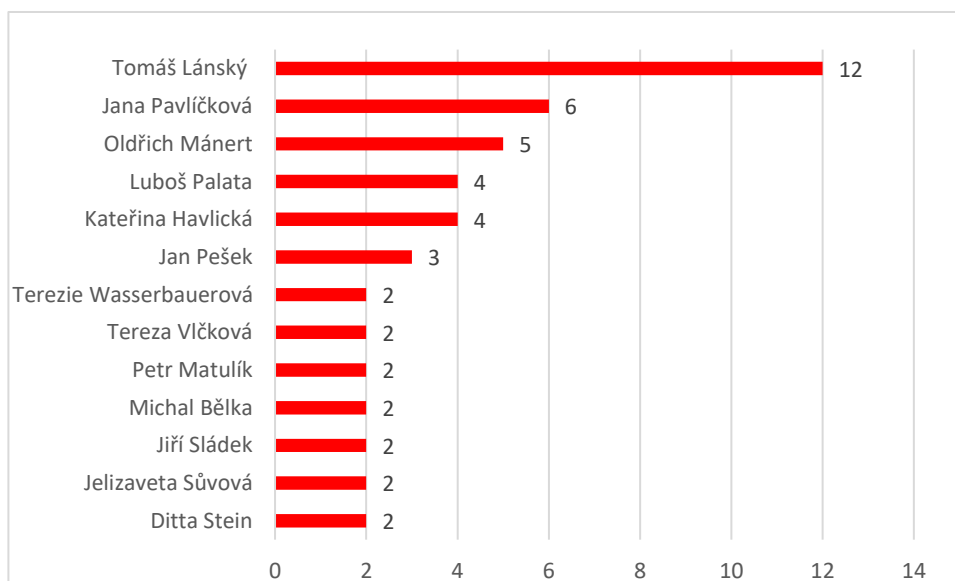

Na serveru iDNES vyšly ve sledovaném období texty od 36 unikátních autorů, tedy o 32 autorů méně než na serveru iROZHLAS. Stejně jako na serveru iROZHLAS byly použity texty z České tiskové kanceláře, označované zkratkou ČTK. Velké množství textů na internetovém deníku iDNES je podepsáno „ČTK, iDNES.cz“. Nejpravděpodobněji se jedná o texty z České tiskové kanceláře, které ale byly redakčně upraveny. Stejně jako u serveru iROZHLAS.cz jsem texty (s výjimkou spojení ČTK, iDNES.cz), které měly více autorů rozdělil a budu tedy referovat o celkovém počtu vydaných článků, na kterých se daný autor podílel.

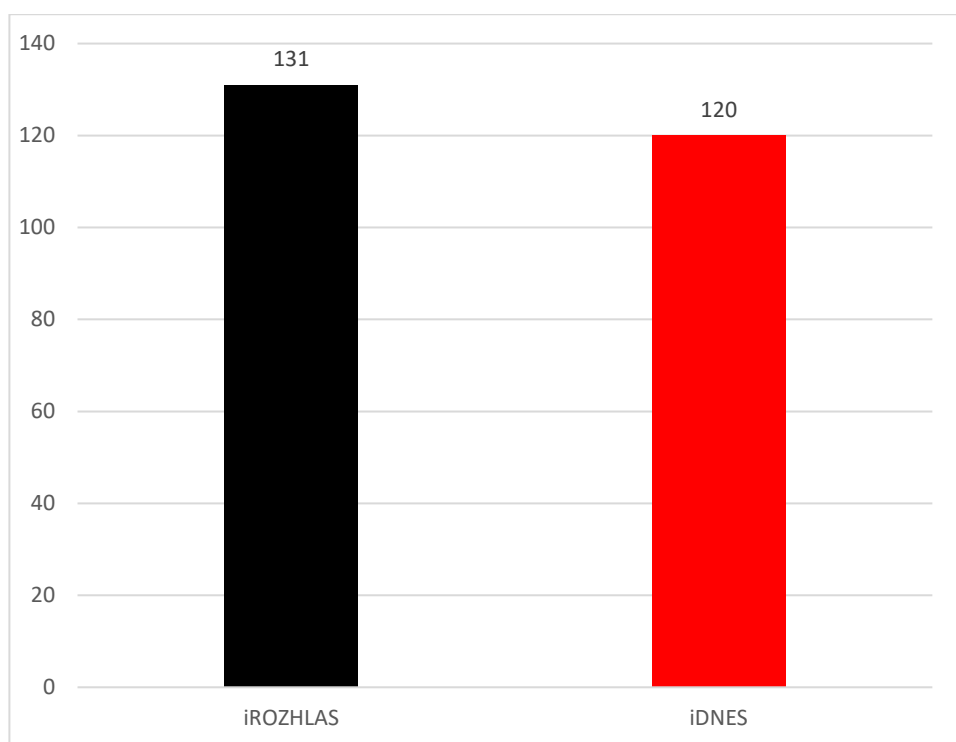
Nejčastěji přispíval v mnou sledovaných tématech Tomáš Lánský. Jeho pozice v redakci Mladé fronty DNES je označena jako redaktor. Ve svých článcích se věnuje jak domácím, tak zahraničním tématům. Jeho články byly často pod paywallem na platformě iDNES Premium. Na druhém místě z hlediska počtu publikovaných článků je Jana Pavlíčková, regionální redaktorka zpravodajství iDNES v Libereckém kraji. Všech 6 jejích textů se věnovalo hnědouhelnému dolu Turów, který se nachází pouze pár metrů od hranic Libereckého kraje. Pět článků přispěl ve sledovaném období Oldřich Mánert. Ten pracuje v zahraniční redakci serveru iDNES a všechny jeho články spadaly do tématu polského soudnictví.

Zajímavostí je, že komentátor Deníku Luboš Palata přispíval i na stránky iDNES.cz, stejně jako na iROZHLAS. Na iDNES ale nebyl označen jako komentátor Deníku, ale jako zvláštní zpravodaj MF DNES. Na iDNES přispíval totiž pouze do roku 2018, následně přešel právě do Deníku.

Graf 7: Nejčastěji autoři iDNES (bez ČTK)

Graf 8: texty z České tiskové kanceláře

4.6 Mluvčí za polskou stranu

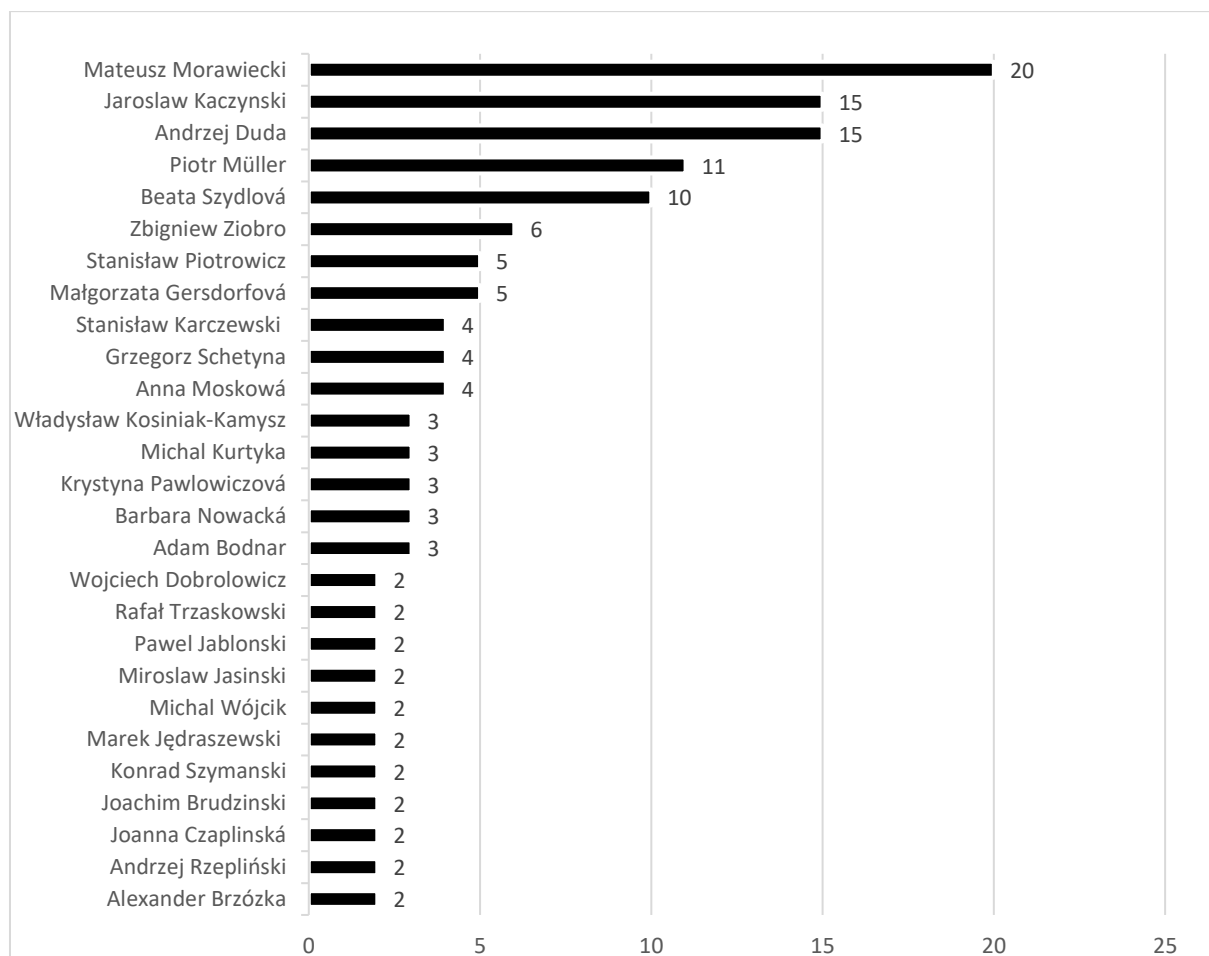
Celkem se za polskou stranu v článcích na serveru iROZHLAS vyjádřilo 103 mluvčích, 27 z nich se vyjádřilo více než v jednom článku. Nejčastěji se citovala vyjádření Mateusze Morawieckého, polského premiéra za Právo a Spravedlnost mezi lety 2017 a 2023, který byl citován ve 20 článcích. Pokud se podíváme na jeho vyjádření v rámci stanovených témat, vyplynulo, že 16 z těchto vyjádření bylo ve článcích týkajících se hnědouhelného dolu Turów. Pokud bych se tedy díval pouze na čistě polská témata, jeho role by byla marginální, na rozdíl od Jaroslawa Kaczyňského. Morawiecki byl citován třikrát v článcích o kontroverzích v polském soudnictví a jednou v článcích týkajících se LGBT problematiky a genderu. V článcích o potratech nebyl na serveru IROZHLAS citovaný ani jednou.

Po Morawieckém byl nejčastěji citován prezident Polska Andrzej Duda, který byl citován patnáctkrát. Duda byl europoslanec za PiS a i když prezident Polska musí být nezávislý, ve svých prvních prezidentských volbách kandidoval ještě jako člen této strany. I z toho důvodu se podle mě objevovalo Dudovo jméno tak často, každý polský prezident v novodobé historii země (kromě Lecha Walesy) byl zvolen jako člen některé politické strany, které pak ve svém vládnutí stranil. Duda byl nejčastěji citován u článků o polském soudnictví, osmkrát. U článků o potratech byl citován jednou. Třikrát byl citován u článků o LGBT a genderu, téma bylo totiž silně akcentované u prezidentských voleb v roce 2020. Na iROZHLASu byl Duda také citován třikrát u článků o Turówě.

Stejný počet citací byl u předsedy Práva a Spravedlnosti a podle mnoha komentátorů a politologů faktického vládce Polska Jaroslawa Kaczyňského. Fakt, že i v mém výzkumu byl tento nečlen vlády citován tak často tuto domněnku komentátorů a politologů potvrzuje. Ten nebyl ani jednou citován ve článcích týkajících se Turówa. V textech o soudnictví byl citovaný devětkrát, v textech o potratové problematice pětkrát a v textech o LGBT a genderu jednou. Jedním z možných důvodů je to, že Kaczyński neměl žádnou formální roli v polské politice, v článcích o problému mezi dvěma státy tak nebyl důvod ho citovat. Ve vnitrostátních tématech, kde se může jako tvůrce politiky Práva a Spravedlnosti vyjadřovat, ale citovaný často byl. Často byl ještě zmiňován tehdejší mluvčí vlády Piotr Müller, premiérka mezi lety 2015 až 2017 Beata Szydłová a ministr spravedlnosti Zbigniew Ziobro.

Pokud se podíváme na opoziční politiky, nejčastěji byl na iROZHLASu zmiňován tehdejší předseda Občanské Platformy Gregorz Schetyňa, který byl ale citován pouze čtyřikrát. Na druhém místě se umístil předseda agrární Polské lidové strany, Władysław Kosiniak-Kamysz který byl citován třikrát. Důvodů, proč byli opoziční politici citováni tak málo, může být mnoho. Podle mě je jedním z největších jejich neznámost. Od odchodu Občanské platformy a Polské lidové strany do opozice měnily formace vedení a noví lídři ještě nebyli tak známí ani v Polsku, natož v České republice. Polský sejm je navíc mnohem více stranicky roztržštěný než český parlament, proto se mezi mluvčími z řad opozice neobjevil jeden dominantní. Nejlogičtějším důvodem, proč byli na iROZHLASu nejvíce citováni právě Kosiniak-Kamysz a Schetyňa je ten, že to byli předsedové dvou stran, které se již několikrát na polské vládě podílely.

Graf 9: Nejčastěji citovaní mluvčí za polskou stranu iROZHLAS

Na serveru iDNES se za Polskou stranu citovalo celkem 87 mluvčích, 33 z nich se vyjádřilo více než jednou. iDNES tedy použil méně mluvčích než IROZHLAS, ale více z nich se vyjádřilo opakovaně.

I na iDNES se nejčastěji vyjadřoval polský premiér Mateusz Morawiecki, konkrétně byl citován v 16 článcích. Nejčastěji se na iDNESu vyjadřoval k článkům týkajících se polského soudnictví, konkrétně v 9 případech. U článků týkajících se potratové problematiky nebylo citováno žádné vyjádření, stejně jako u článků týkajících se LGBT a genderu.

U článků týkajících se hnědohelného dolu Turów se vyjádřil sedmkrát. Lze tedy vyčíst rozdíl oproti serveru IROZHLAS, kde byl Morawiecki dominantně citován právě u článků

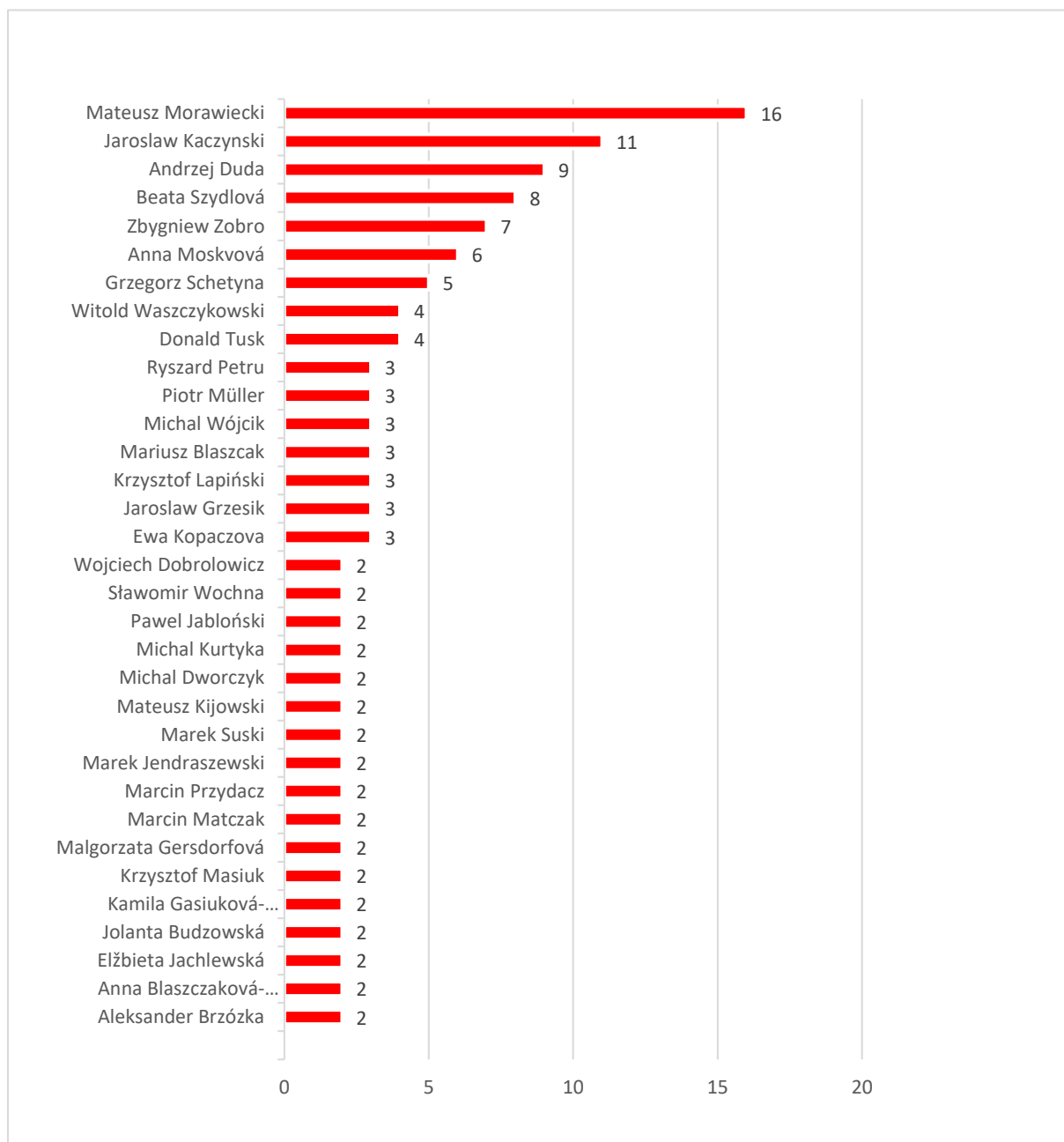
o Turóvě. Podle mého takovým rozdílem může být fakt, že zahraniční zpravodajové serveru iROZHLAS měli lepší politický přehled o polské politice, a proto vyhledávali více vyjádření Jaroslawa Kaczyńskiego. Jak jsem již napsal výše, iDNES zahraniční zpravodaje v Polsku nemá, proto je logické, že redaktoři iDNES více vyhledávali v ryze polských tématech vyjádření formálně nejdůležitějšího politika ve státě, premiéra.

Na druhém místě na serveru IDNES byl předseda PiS Jaroslaw Kaczyński, který byl citovaný jedenáctkrát. Stejně jako na serveru IROZHLAS nebyl ani jednou citován u článků týkajících se Turówa. U článků týkajících se polského soudnictví byl citován sedmkrát, u článků týkajících se potratové problematiky dvakrát, stejně jako u článků týkajících se LGBT a genderu.

Na třetím místě z hlediska počtu citací byl polský prezident Andrzej Duda. Ten byl stejně jako na iROZHLASu nejčastěji citován v článcích týkajících se polského soudnictví, konkrétně sedmkrát. Na rozdíl od iROZHLASu nebyl Duda ani jednou citován u článků týkajících se potratové problematiky a Turówa. U článků týkajících se LGBT a genderu byl citován dvakrát.

Na iDNES byla ještě často citována bývalá premiérka Beata Szydlová (osmkrát) a ministr spravedlnosti Zbigniew Ziobro. Mluvčí vlády Piotr Müller byl citován jen třikrát (na serveru iROZHLAS byl citován desetkrát). Co se týče opozičních politiků, stejně jako na iROZHLASu byl nejčastěji i na webu iDNES citován dnes už bývalý předseda PO Grzegorz Schetyna, konkrétně byl citován pětkrát. Na druhém místě byl současný (2024) premiér Polska Donald Tusk, který byl citován čtyřikrát (na IROZHLASu jednou). Na děleném třetím místě se umístila bývalá premiérka z Občanské platformy Ewa Kopaczová a lídr strany Moderní Rzysard Petru, který měl na serveru iDNES vlastní rozhovor a byl označen lídrem opozice, i když se strana se ve své historii nejlépe umístila na čtvrtém místě a v současné době (2024) má pouze 6 poslanců. Władysław Kosiniak-Kamysz na rozdíl od iDNES nebyl citován ani jednou.

Graf 10: Nejčastější mluvčí za polskou stranu iDNES

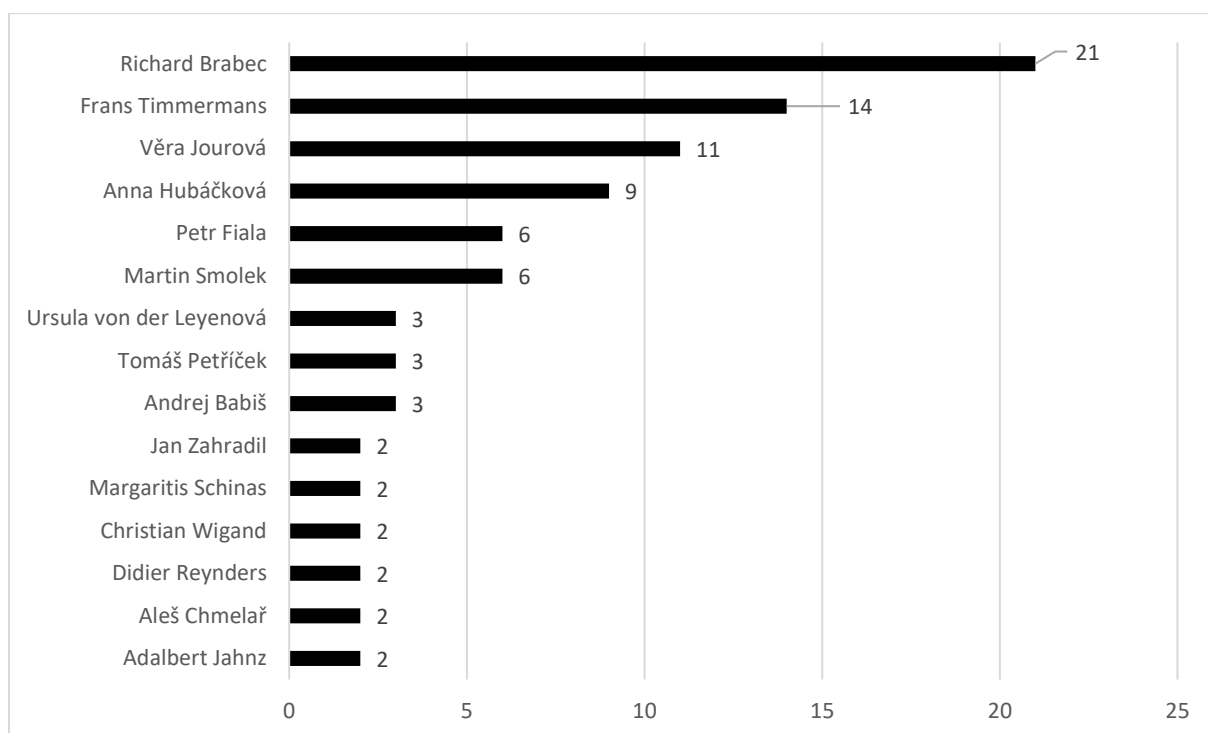

4.7 Mluvčí za evropskou stranu

Za evropskou stranu (tedy i za členy národních vlád) se na serveru iROZHLAS citovalo 42 jedinečných mluvčích, 15 z nich se vyjádřilo opakovaně. Nejčastěji byl v internetovém deníku IROZHLAS citován Richard Brabec, ministr životního prostředí za vlády Andreje Babiše. Všechna jeho vyjádření spadají do tématu Turów, které spadalo do jeho kompetencí a kde zastupoval Českou republiku v Evropě. Důvodem, proč byl citován nejvíce může být i to, že pro česká média je jednodušší získat vyjádření místního politika než toho z Evropské instituce, u kterého může působit vzdálenostní i jazyková bariéra.

Druhým nejčastěji citovaným mluvčím byl Frans Timmermans, první místopředseda Evropské komise v letech 2014 až 2023 za frakci sociálních demokratů. Všechny jeho vyjádření se týkaly tématu soudnictví. Timmermans byl velkým kritikem soudních reforem a často se v tématu angažoval. Vlády států Víšegrádské skupiny ho právě kvůli jeho kritice vlády práva v nových členských zemích odmítli jako předsedu Evropské komise, stejně jako už nedovolili, aby se věnoval tématu vlády práva v nové komisi Ursuly Von Der Leyen. Timmermanse nahradila Věra Jourová. Ta byla citovaná, jako třetí nejčastější osoba, byla citovaná jedenáctkrát. Stejně jako Timmermans byla citována pouze ve článcích o polském soudnictví, které přímo souvisí s jejími kompetencemi a kde vedla řízení s polskou vládou ohledně porušování vlády práva v zemi. Dále se často vyjadřovali (více než 5 procent z všech respondentů) následující mluvčí: Anna Hubáčková, Petr Fiala a Martin Smolek. Všichni z nich se vyjadřovali pouze ke sporu České republiky s Polskem ohledně těžby v dole Turów.

Graf 11: Nejčastěji citovaní mluvčí za evropskou stranu iROZHLAS

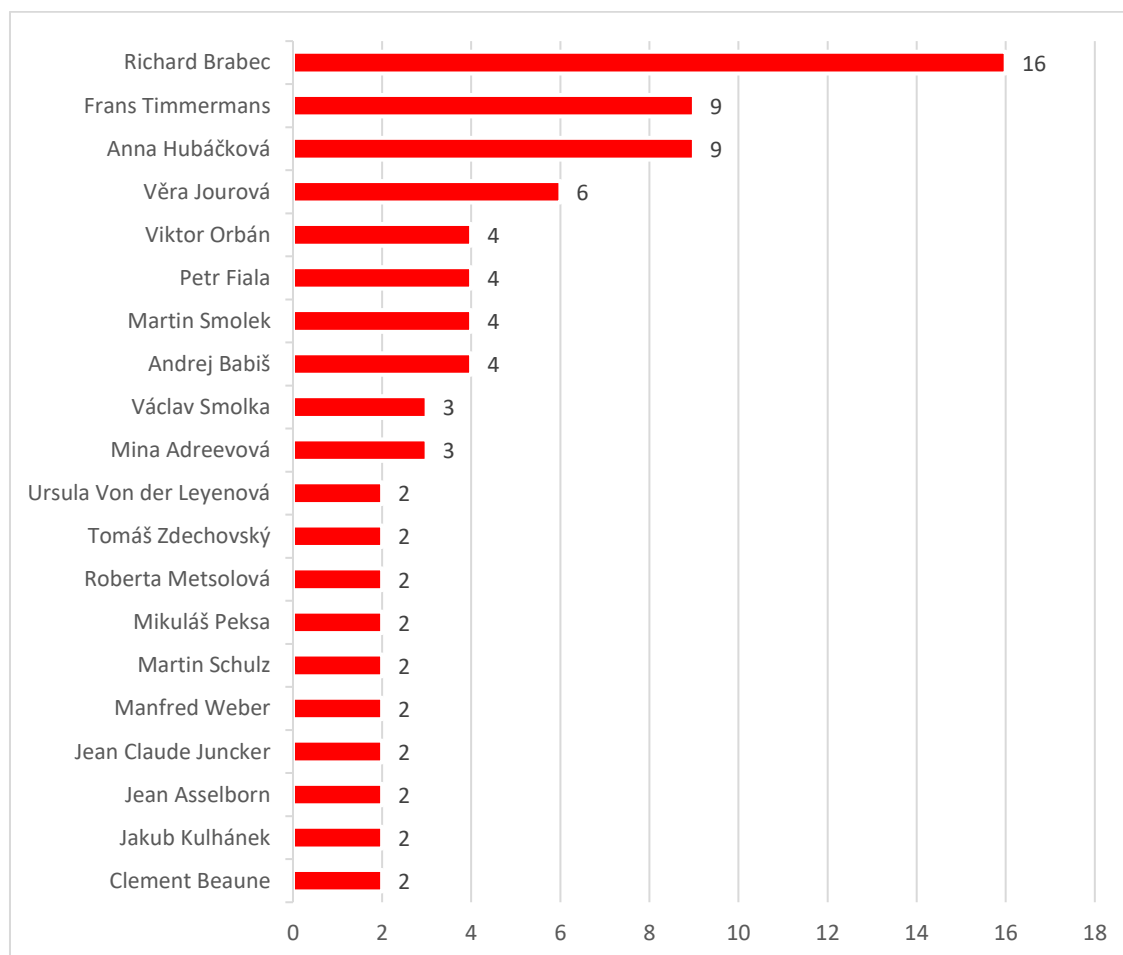

Internetový deník iDNES.cz stejně jako iROZHLAS nejčastěji citoval bývalého ministra životního prostředí Richarda Brabce. Citován byl v 16 článcích a stejně jako na deníku iROZHLAS se jeho vyjádření týkala pouze hnědouhelného dolu Turów. Druhý nejčastěji citovaný byl rovněž stejný, místopředseda Evropské komise, Franz Timmermans. Citován byl devětkrát a stejně jako u iROZHLASu pouze u tématu problémového polského soudnictví. Stejně citací měla bývalá ministryně životního prostředí za vlády Petry Fialy, Anna Hubáčková. Ta byla ministryní, když Polsko s Českou republikou uzavřely dohodu o omezení těžby v dole Turów. Stejně jako Richard Brabec v iDNES byla citována pouze u článků týkajících se Turowa.

Věra Jourová byla na serveru iDNES čtvrtá nejčastěji citovaná s 6 příspěvky. Na rozdíl od iROZHLASu se ale všechny citace její netýkaly soudnictví, jeden příspěvek

se objevil v tématu LGBT a gender. Více než 4 procenta citací měli také následující politici: Premiér Maďarska Viktor Orbán, premiér České republiky Petr Fiala, náměstek ministra zahraničních věcí ČR a vládní zmocněnec pro zastupování ČR před Soudním dvorem Evropské unie Martin Smolek a hlavní mluvčí Evropské komise Mina Andreeva.

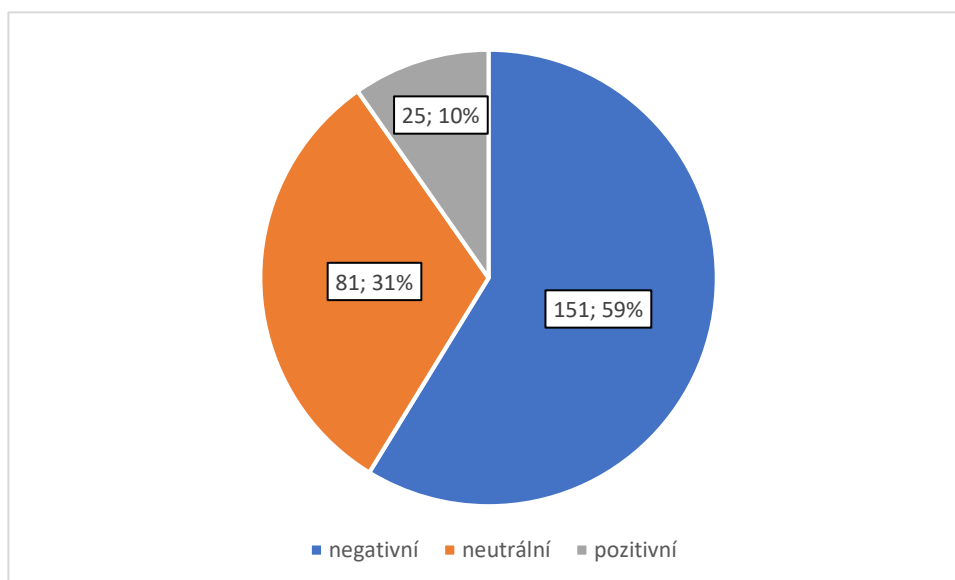
Graf 12: Nejčastěji citovaní mluvčí za evropskou stranu iDNES

4.8 Tonalita

Jak bylo zmíněno v operacionalizaci, tonalita byla určena na základě toho, jak z daného článku vyznívá polská vláda u institucí Evropské Unie. U internetového deníku iROZHLAS převažovaly články s negativní tonalitou, kterých bylo 151, tedy 59 procent z celku. Ty se nejčastěji zmiňovaly o nových kontroverzních krocích polské vlády a doplňovala je reakce ze strany Evropských institucí. Neutrálních článků bylo 81, tedy 31 procent z celku. Jednalo se o nejčastěji o protesty (které však nijak nezměnily vnímání Polska ze strany evropských institucí), komentáře nebo prosté informování o jednání mezi stranami. Článků s pozitivní tonalitou bylo nejméně, pouze 25, tedy zaokrouhleně 10 procent z celku. Zde se jednalo o články, které zmiňovaly prezidentská veta polského prezidenta Andrzeje Dudy proti kontroverzním reformám a krokům, články zmiňující posun ve vyjednávání mezi Polskem a Evropskou unií nebo články o uzavírání dohod mezi těmito stranami (a Českou republikou v případě hnědouhelného dolu Turów).

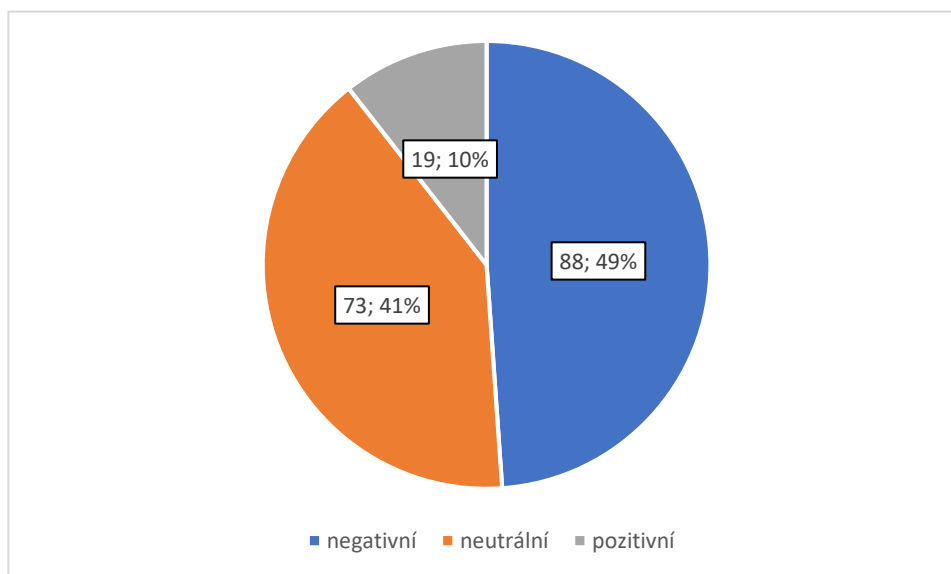
Graf 13: Tonalita iROZHLAS.cz

Co se týče internetového deníku iDNES.cz, tonalita jeho článků byla mnohem častěji neutrální, přesto nejčastěji byly na iDNES publikovány články s negativní tonalitou, kterých bylo 88, zaokrouhleně 49 procent z celku. Co se týče skladby příspěvků s negativní tonalitou, byla podobná jako na serveru iROZHLAS. Jak jsem již zmínil výše, příspěvků s neutrální tonalitou bylo na serveru iDNES více než na serveru iROZHLAS. iDNES totiž daleko častěji informoval o protestech Poláků proti krokům své vlády, které byly řazeny do článků s neutrální tonalitou. Co se týče článků s pozitivní tonalitou, vydal jich iDNES 19, 10 procent z celku, tedy stejně jak iROZHLAS.

Z jiných výzkumů tonality vyplývá, že média nejčastěji publikují komunikáty s tonalitou neutrální. Například z výzkumu společnosti Media Tenor pro Českou televizi vyplynulo, že příspěvky média před volbami v roce 2021 měly ve velké většině tonalitu neutrální, pouze u hnutí ANO se objevil vyšší počet příspěvků s negativní tonalitou.¹⁰³ Důvodem, proč se v mém výzkumu objevovaly zprávy s negativní tonalitou tak často, může být fakt, že jsem se zaměřoval na články týkající se sporů Polska s v jistých ohledech nadřazenou institucí (Evropskou unií). U článků týkajících se sporu se tak objevovala negativní tonalita častěji, než by se mohla objevovat u obecných článků o polské politice.

Graf 14: Tonalita iDNES:

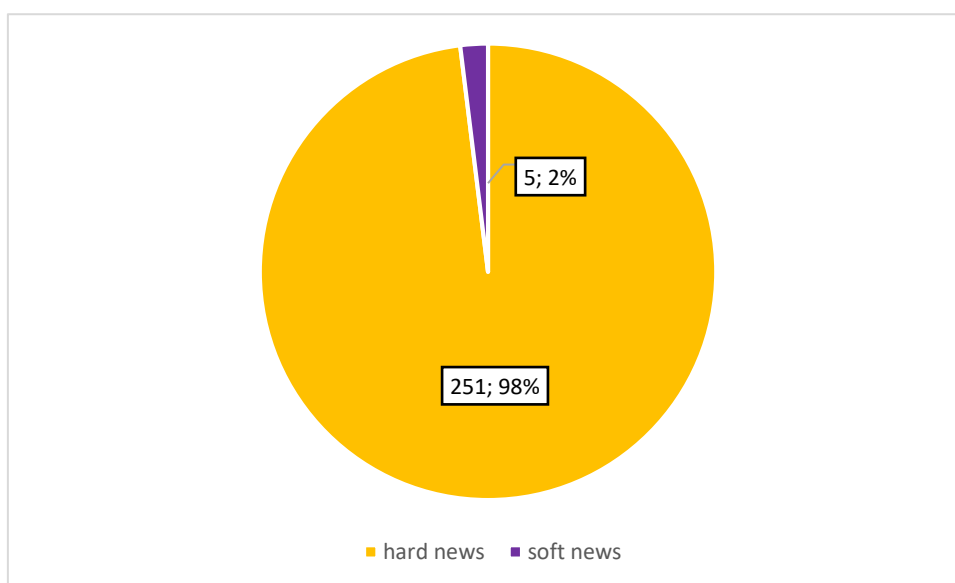

¹⁰³ HROT, Pavel, Věra BARTALOSOVÁ, Iveta HAVLÍČKOVÁ a Richard KUCZINSKÝ, 2022. Analýza předvolebního vysílání České televize (3. 9. – 8. 10. 2021). In: ČESKÁ TELEVIZE. Česká Televize [online]. [cit. 2024-04-25]. Dostupné z: <https://img.ceskatelevize.cz/boss/document/1895.pdf?v=1>

4.9 Hard news vs. soft news

Co se týče rozdělení článků mezi hard news a soft news, v obou redakcích drtivě převládly zprávy typu hard news. Na internetovém deníku iROZHLAS tvořily 98 procent a z celkového počtu 257 vydaných článků spadalo 251 do kategorie hard news. Měkkých zpráv tak bylo pouze 6. Týkaly se názorů běžných Poláků žijících v městě Bogatynia u dolu Turów na Čechy (objevily se dva takové články) a příběhů polských žen, které jezdí na interupci do České republiky (stejně téma se objevilo třikrát). Co se týká článků o polském soudnictví, tam se na serveru iROZHLAS neobjevil ani jeden, který by se dal klasifikovat jako soft news. Jiné je to u kategorie LGBT a gender, kde se ale také neobjevil na iROZHLASu ani jeden soft news článek.

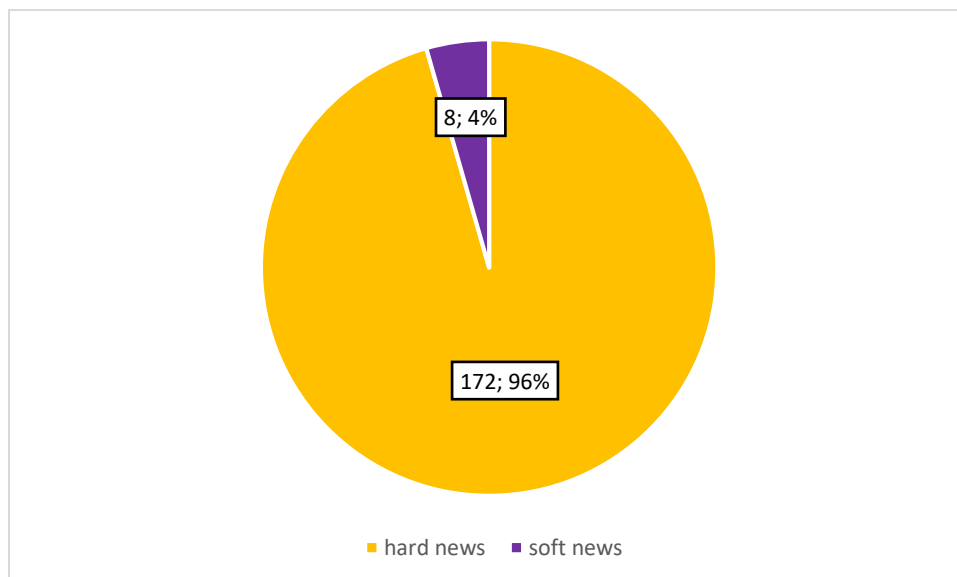
Graf 15: Hard news vs. soft news iROZHLAS

Internetový deník iDNES.cz vydal 172 článků kategorie hard news a takové články tedy drtivě převažovaly, stejně jako na serveru iROZHLAS. Nicméně zbylých osm článků jsem klasifikoval jako soft news. Vzhledem k tomu, že iDNES vydal méně článků, jedná se o více než dvojnásobný podíl soft news než u serveru iROZHLAS. Co se týče konkrétních zpráv soft news, iDNES na rozdíl od iROZHLASu vydalo dvě zprávy soft news na kategorii polské soudnictví. První z nich byla zpráva, která pojednávala o kočkách předsedy PiS Jaroslawa Kaczynského, Jarušovi a Fioně. Druhá pojednávala o životech konkrétních protestujících na protestech proti změnám v justici. Na téma potratové problematiky vyšel jeden soft news článek. Ten pojednával o přístupu k sexualitě a antikoncepci v komunistickém Polsku a o ženě která pomohla Polákům svojí knihou tyto věci přijímat. Na téma LGBT a gender vyšel jeden článek o gay starostovi ze severního Polska. Zbylých pět článků se týkalo obyčejných lidí žijících okolo dolu Turów, ať Čechů, nebo Poláků.

Nízký podíl soft news v obou médiích může podobně jako u kategorie tonalita vysvětlovat volba témat. Politika je disciplína, kde se rychle mění okolnosti a je neustále nutné přinášet nová fakta. Oddychový článek, spadající do kategorie soft news, může být potom redakcemi málo podporovaný.

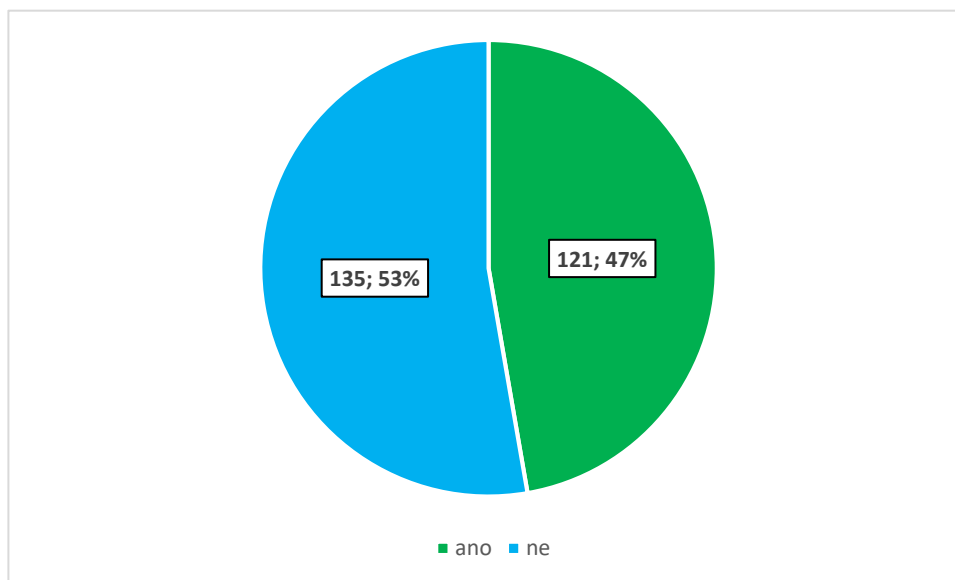
Graf 16: Hard news vs. Soft news iDNES

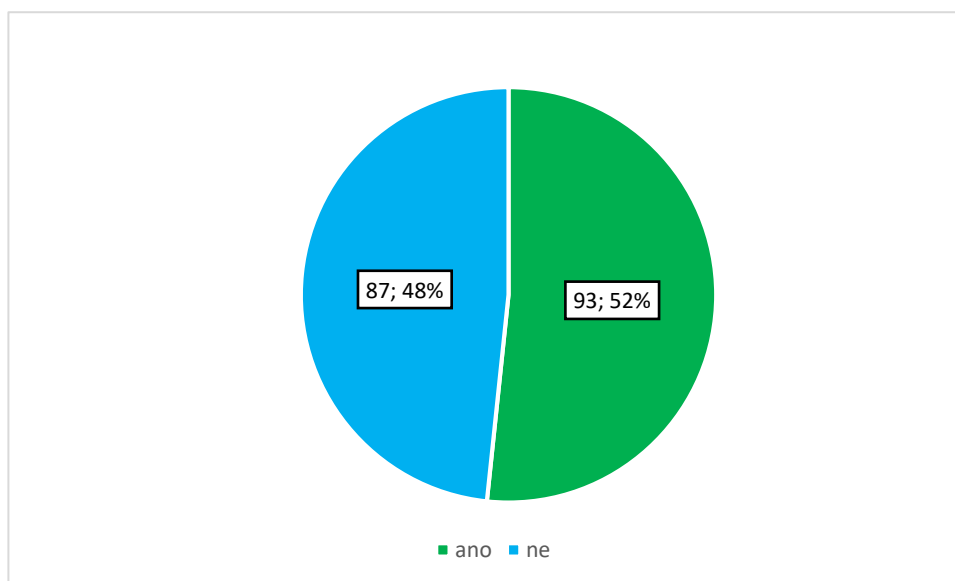
4.10 Blízkost

V kategorii blízkost jsem zkoumal takové články, které mají spojení s Českou republikou, tzn. že se v něm objevuje se v nich slovo Česká republika, Česko, nebo přídavné jméno český ve všech rodech. Ve člancích na internetovém deníku iROZHLAS převažovaly ty články, které spojení s Českou republikou neměly. Bylo jich 53 procent, konkrétně 135 z 257. U internetového deníku iDNES se naopak více objevovaly články, které spojení s Českou republikou měly. Hodnotu blízkost vykázalo 93 ze 180, tedy zaokrouhleně 52 procent. Důvodem může být fakt, že iDNES psal častěji o člancích týkajících se dolu Turów, tedy tématu, které se bezprostředně dotýká České republiky a kde byla hodnota blízkost splněna v téměř každém článku. Důvodů, proč se u článků o cizí zemi objevovala kategorie blízkost relativně často (okolo 50 procent) může být několik. Polsko je naší sousední zemí, což může nabádat redaktory k vztahování tématu do českých realit. Obě média také využívala vyjádření českých odborníků, politiků a úředníků, což podíl článku, kde byla splněna kategorie blízkost zvyšovalo. Polsko je také náš partner v Evropské unii, díky čemuž je velmi těžké psát o sporech pouze jako o uzavřených jednáních mezi Varšavou a Bruselem.

Graf 17: Blízkost iROZHLAS:

Graf 18: Blízkost iDNES:

5 Vyhodnocení hypotéz:

VO1: Kolik každá z redakcí vydala článků týkajících se sporů Polska s EU?

H1: Počet vydaných článků od obou redakcí bude podobný.

Tato hypotéza se nepotvrdila. Jak je vidět v grafu číslo 1, iROZHLAS vydal za zkoumané období 257 článků na daná témata, iDNES 180. iROZHLAS tedy vydal o 42.7% procent článků více.

VO2: Kterým tématům se každá redakce věnovala nejvíce?

H2: Obě redakce vydají nejvíce článků o hnědouhelném dolu Turów, vzhledem k tomu, že se téma přímo dotýká České republiky.

Tato hypotéza se nepotvrdila. Obě redakce vydaly nejvíce článků na téma polské soudnictví. Server iROZHLAS vydal na toto téma 116 článků, tedy zaokrouhleně 45 procent z celku. iDNES vydal na toto téma 72 článků, tedy zaokrouhleně 40 procent z celku. U obou redakcí bylo téma Turów druhé nejčastější mezi sledovanými tématy. iDNES se mu věnoval častěji než iROZHLAS, vydal 66 článků, zaokrouhleně 37 procent, iROZHLAS vydal 87 článků na téma Turów, zaokrouhleně 34 procent.

H3: iDNES bude častěji o potratové tematice než iROZHLAS, důvodem může být to, že Andrej Babiš, který médium přes svěřenské fondy vlastnil, měl podíl v oplodňovacích klinikách.

Tato hypotéza se potvrdila. iDNES sice vydal méně článků o potratové problematice než iROZHLAS, ale poměr článků vůči celkovému vydanému množství byl u iDNES vyšší o 2%.

VO3: Kteří polští mluvčí se v souvislosti se spory Polska s institucemi Evropské budou vyjadřovat nejčastěji?

H5: Nejvíce se bude ve člancích objevovat jméno prezidenta Polska, Andrzeje Dudy. Prezident má v polském systému mnohem větší moc než v tom českém, někteří politologové dokonce popisují polský systém jako poloprezidentský. Andrzej Duda jako bývalý člen PiS má blízko k Polské vládě, zároveň ale vetoval některé její návrhy.

Tato hypotéza se nepotvrdila. U obou médií se nejčastěji vyjadřoval premiér Polska, Mateusz Morawiecki. Na serveru iROZHLAS.cz byl Duda druhým nejčastějším mluvčím (15 vyjádření, zaokrouhleně 11 procent z celku), na iDNES třetím (9 vyjádření, zaokrouhleně 7 procent z celku).

H6: Média budou více referovat o předsedovi PiS a faktickém vládcí Polska Jaroslawovi Kaczynském než o premiérovi Mateuszovi Morawieckém.

Tato hypotéza se nepotvrdila, jak již bylo zmíněno u H5, Mateusz Morawiecki byl nejčastějším mluvčím za polskou stranu jak na webu iDNES, tak na webu iROZHLAS. Jaroslaw Kaczynski byl na obou serverech druhým nejčastějším mluvčím za polskou stranu. Na iDNES byl citovaný jedenáctkrát (9 procent z celku), na iROZHLAS patnáctkrát (11 procent z celku), tedy právě stejně často jako prezident Andrzej Duda.

H7: Představitelé polské opozice se budou vyjadřovat méně častěji než představitelé vlády. Vzhledem k rozdrobenosti polské opozice pak žádný z nich nebude mít víc, než 5 procent vyjádření z celku.

Tato hypotéza se potvrdila. Nejčastěji mluvčí za polskou opozici za iROZHLAS i iDNES byl tehdejší předseda Občanské Platformy Gregorz Schetyňa. Na iROZHLAS se vyjádřil čtyřikrát (zaokrouhleně 3 procenta z celku). Na iDNES se vyjádřil pětkrát (zaokrouhleně 4 procenta z celku).

VO5: Převažují hard news nebo soft news?

H8: Drtivě budou převažovat hard news. Vzhledem k tomu, že události se v průběhu sledovaného období vyvíjely, sledované komunikáty budou přinášet častěji aktuální nové informace než přinášet příběhy, spadající do kategorie soft news.

Tato hypotéza se potvrdila. Obě redakce přinášely převážně zprávy typu hard news, soft news se objevovaly jen výjimečně, viz. grafy 15 a 16.

VO6: Jaká bude tonalita článků?

H9: Vzhledem k nastaveným tématům bude u obou redakcí převažovat negativní tonalita.

Tato hypotéza se potvrdila. Na serveru iDNES tvořily články s negativní tonalitou 49 procent z celku, na serveru iROZHLAS 59 procent a u obou serverů tedy bylo nejvíce článků s negativní tonalitou.

VO7: Budou převažovat články, u nichž se objeví zpravodajská hodnota blízkost?

H10: Vzhledem k tomu, že se jedná o zahraniční téma, články s hodnotou blízkost nebudou převažovat ani u jedné z redakcí.

Tato hypotéza se nepotvrdila. Na serveru iROZHLAS články s hodnotou blízkost nepřevažovaly (47 procent zaokrouhleně z celku vykazovalo hodnotu blízkost), na serveru iDNES ale ano (53 procent z celku zaokrouhleně vykazovalo hodnotu blízkost).

6 Závěr

Úkolem této práce bylo zjistit, jaký je mediální obraz polských sporů s institucemi Evropské Unie. K tomu byly použity články ze dvou internetových deníků, webu iROZHLAS, který spadá pod veřejnoprávní Český rozhlas a iDNES.cz, který v době výzkumu vlastnil přes svěřenské fondy Andrej Babiš.

Z výzkumu vyplynulo, že oba internetové deníky o tématech referovaly rozdílně. Zjistil jsem, že iROZHLAS psal o sporech Polska s institucemi Evropské unie častěji než iDNES, jehož články ale měly větší průměrnou délku. Dále jsem zjistil, že i když se nejvíce článků v obou redakcích objevovalo ve stejných měsících, pravidlem to ale nebylo a ve zkoumaném období se objevilo 22 měsíců, kdy jedna redakce nějaký článek na zkoumaná témata vydala a druhá nikoliv.

Celkově ale každá z redakcí vydala za zkoumané období velké množství článků na definovaná témata. Pokud by se okruh zkoumání rozšířil na každý článek o polské politice, dostal by se ještě k mnohem většímu číslu. To boří zažitý názor, že Češi se o polskou politiku nezajímají. Nejčastějším tématem se stala otázka polského soudnictví. Stav sporu se totiž velmi rychle měnil a obě redakce doplňovaly nové informace. Jak již bylo zmíněno ve vyhodnocování hypotéz, o polském soudnictví se v obou redakcích psalo více, než o dolu Turów, který přímo souvisí s Českou republikou. Příčinou může být i to, že spor o Turów se řešil kratší dobu, než spory o polském soudnictví. Pokud bych například zkoumal pouze roky 2021 a 2022, Turów by byl opravdu nejčastější ze všech témat.

Z výzkumu také vyplynulo, že obě redakce často využívaly článků od České tiskové kanceláře, které byly u obou také nejčastější. Rozdíl byl také v tom, že iROZHLAS využíval služeb zahraničních zpravodajů bázovaných ve Varšavě, které iDNES neměl. Proto také každý ze zahraničních zpravodajů, který za Český rozhlas ve Varšavě působil (s výjimkou Viktora Daňka, který na této pozici působil pouze jeden rok), napsal ve zkoumaném období více článků než jakýkoliv autor na iDNES.

Práce také ukázala, že nejčastější mluvčí za polskou stranu byli představitelé polské vlády. I když se nevyplnila hypotéza o tom, že nejčastějším mluvčím bude předseda Práva a Spravedlnosti Jaroslaw Kaczyński, je zřejmé, že jeho role je v polské politice velká. I přes to, že neměl ve vládě žádnou oficiální funkci, byl totiž velmi často citován i v českých médiích. Z práce je také vidět fakt, že polský prezident je v tamějším systému pevně svázán se stranickou linií, v případě Andrzeje Dudy s Právem a Spravedlností, jejíž reformy Duda

často bránil. Z výzkumu také vyplývá, jak byla tehdejší polská opozice roztržštěná. Na obou serverech měl předseda nejsilnější opoziční Občanské Platformy oproti vládním představitelům málo vyjádření. Podařilo se mi také zjistit, že iDNES považovala v roce 2016 za lídra polské opozice stranu Moderní, s jejímž lídrem vyšel i rozhovor, i když tato strana neměla nikdy v polském politickém systému velkou roli.

Pokud se podíváme na mluvčí za Evropské instituce, vidíme že jak na iROZHLASu, tak na iDNES se nejčastěji citoval český ministr zahraničí Richard Brabec, tedy člen rady ministrů Evropské Unie. To způsobilo zařazení tématu Turów, bez něhož bychom dostali úplně jiné rozložení. Z práce také vyplynulo, jak se do médií velmi často vyjadřoval tehdejší místopředseda evropské komise Frans Timmermans, který měl v obou redakcích více vstupů než eurokomisařka Věra Jourová, pod kterou spadá portofilio spravedlnosti.

Rozdíl mezi deníky byl i takový, že na iDNES se častěji vyjadřoval za evropské politiky Andrej Babiš a jeho politický spojenec Viktor Orbán. Mohu předpokládat, že to bylo pro to, že iDNES Babiš přes svěrenské fondy vlastnil. Nicméně zjistit důvody výběru mluvčích nebylo úkolem v mé práci, proto to nepovažuji za fakt.

Zajímavým prvkem mé práce bylo zkoumání tonality. Ta u většiny výzkumů článků ve zpravodajství vychází jako většinově neutrální, v mé práci však u obou médií vycházela převážně jako negativní. Zdůvodňuji si to tak, že trestání členských států EU je netypická situace. V typickém politickém tématu existuje několik pohledů na věc, například pohledy liberální a konzervativní. Pokud ale instituce Evropské unie shledá, že členský stát porušuje pravidla společenství, tak i články, které vychází v masových médiích, se pak vyznačují vyšším podílem negativní tonality.

Evropská politika je propojená, proto se i prvek blízkosti vyskytoval často a to nejen u článků z Turówa. Ve všech tématech se tak zmínky o České republice objevovaly, například v článcích o potratech se psalo o potratové turistice do České republiky, u LGBT se psalo například o představitelích katolické církve v Česku, kteří své polské kolegy podporovali.

Podle mě je téma polské politiky v českém tisku velmi zajímavé a obsáhlé a dá se využít k dalším výzkumům. Zajímavé by bylo zjistit, jak se změnil mediální obraz polské politiky po invazi na Ukrajinu. Po změně polské vlády by bylo také dobré zkoumat, jak se změnil poměr vyjádření mezi představiteli opozice a koalice nyní, když znovu vládne Donald Tusk, který, stejně jako Jarosław Kaczyński, je jednou z dvou hlavních postav polské politiky od roku 2005.

7 Literatura a internetové zdroje

Literatura

BERGER, Peter L. a Thomas LUCKMANN, 1999. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury ISBN 80-859-5946-1.

BUSEK, Erhard a Emil BRIX, [2021]. *Revize střední Evropy: proč o budoucnosti Evropy rozhoduje střeoevropský region*. V českém jazyce 1. vydání. Olomouc: Muzeum umění Olomouc. ISBN 978-80-88103-80-6.

ČERVENKA, Jan ,ET AL., 2008. *Agenda-setting: teoretické přístupy*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR. ISBN 978-80-7330-151-4.

HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPEČEK, 2010. *Politické strany: původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*. Praha: Grada., s. 204 ISBN 978-80-247-3192-6.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ, 2003. *Média a společnost*. Praha: Portál. ISBN 80-717-8697-7.

JIRÁK, Jan a BLANKA ŘÍCHOVÁ, 2000. *Politická komunikace a média*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0182-6.

KUBÁT, Michal a Martin MEJSTRÍK, KONCIAN, Jiří, ed., 2016. *Populismus v časech krize*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-3439-5.

LIPPMANN, Walter, 2015. *Veřejné mínění*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0939-3.

MCCOMBS, Maxwell E., 2009. *Agenda setting: nastolování agendy: masová média a veřejné mínění*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-591-2.

RIFFE, Daniel, Stephen LACY a Fred FICO, 2014. *Analyzing media messages*. 3. New York: Routledge. ISBN 978-0-415-51767-6.

SCHULZ, Winfred, Helmut SCHERER, Lutz HAGEN, Irena REIFOVÁ a Jakub KONČELÍK, 2011. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 3. nezměněné vydání. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1980-4. , str. 30-31

STREJČEK, Petr, David BROUL a Jakub JANEGA, 2022. *Evropa spolu: průvodce po historii i současnosti Evropské unie*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého. ISBN 978-80-244-6185-4

TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ, 2010. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-683-4.

TRAMPOTA, Tomáš, 2006. *Zpravodajství*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-096-8.

Internetové zdroje

GIRARD, Françoise a Wanda NOWICKA. Clear and compelling evidence: the Polish tribunal on abortion rights. *Reprod Health Matters* [online]. 10(19), 22-30 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: doi:10.1016/s0968-8080(02)00023-x

KOROLCZUK, Elżbieta, 2016. Explaining “black protests” against abortion ban in Poland: the power of connective action. *Zoon Politikon* [online]. (7), 91-113 [cit. 2024-04-20]. ISSN 2543-408X.

BUCHOLC, Marta, 2022. Abortion Law and Human Rights in Poland: The Closing of the Jurisprudential Horizon. *Hague J Rule Law* [online]. (14), 73-99 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1007/s40803-022-00167-9>

DEKLARACJA WARSZAWSKA POLITYKA MIEJSKA NA RZECZ SPOŁECZNOŚCI LGBT+ [online]. [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://mnw.org.pl/app/uploads/2019/02/warszawska-deklaracja-lgbt.pdf>

Elektrownia Turów, 2024. PGE Górnictwo i Energetyka [online]. [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://pgegiel.pl/Nasze-oddzialy/Elektrownia-Turow>

FUSZARA, Małgorzata, 1991. Legal Regulation of Abortion in Poland. *Signs* [online]. 17(1), 117-128 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: doi:10.1086/494716

Historia, 2024. PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział Kopalnia Węgla [online]. [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://kwbturow.pgegiel.pl/O-oddziale/Historia>

Łażniewska, Ewa, Boháč, Artur, Kurowska-Pysz, Joanna, 2023. Asymmetry as a Factor Weakening Resilience and Integration in the Sustainable Development of the Polish-Czech Borderland in the Context of the Dispute About the Turów Mine. *Problemy Ekorozwoju*. 2023. Vol. 18 (1), str. 139–152. DOI 10.35784/pe.2023.1.14.

ŻUK, Piotr a Paweł ŻUK, 2022. The Turów Brown Coal Mine in the shadow of an international conflict: Surveying the actions of the European Union Court of Justice and the populist policies of the Polish government. *The Extractive Industries and Society* [online]. (10) [cit. 2024-02-09]. ISSN 2214-790X. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1016/j.exis.2022.101054>

COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION. Poland is ordered to pay the European Commission a daily penalty payment of €500 000 because it has not ceased lignite extraction activities at Turów mine. *Court of Justice of the European Union* [online]. Luxembourg [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2021-09/cp210159en.pdf>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY a VLÁDA POLSKÉ REPUBLIKY. Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Polské republiky o spolupráci k řešení vlivů těžební činnosti v povrchovém hnědouhelném dole Turów v Polské republice na území České republiky [online]. [cit. 2024-02-

09]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/web/web-news2.nsf/EB4B0E394778ED4EC12587DD006687E5/\\$file/Turow_CZ-PL%20dohoda.pdf](https://www.mzp.cz/web/web-news2.nsf/EB4B0E394778ED4EC12587DD006687E5/$file/Turow_CZ-PL%20dohoda.pdf)

BUNIKOWSKI, Dawid, 2018. *Journal of Contemporary European Studies* [online]. 26(3), 285-307 [cit. 2024-04-20].

BUCHOLC, Marta, 2022. *Abortion Law and Human Rights in Poland: The Closing of the Jurisprudential Horizon*. *Hague J Rule Law* [online]. (14), 73-99 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1007/s40803-022-00167-9>

Beswick, E. (2020). Police using 'excessive violence' against peaceful protesters in Poland amid abortion row. *Euronews*. Available at: <https://www.euronews.com/2020/11/24/police-using-excessive-violence-against-peaceful-protesters-in-poland>

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 26. listopadu 2020 o de facto zrušení práva na umělé přerušování těhotenství v Polsku, 2020. In: *European parliament*, 425/17.

Abortion rights in Poland: Opening statement by Helena DALLI, European Commissioner for Equality [online]. *Multimedia centre of European parliament* [cit. 2023-01-31]. Dostupné z: <https://multimedia.europarl.europa.eu/fr/video/abortion-rights-in-poland-opening-statements-by-council-and-commission- I199144>

SZCZERBIAK, Aleks a Monika BIL, 2009. When in Doubt, (Re-)Turn to Domestic Politics? The (Non-)Impact of the EU on Party Politics in Poland. *The Journal of Communist Studies and Transition Politics* [online]. 25(4), 447-467 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1080/13523270903310837>

Referendum ogólnokrajowe w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej [online], 2003. *Państwowa Komisja Wyborcza* [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://referendum2003.pkw.gov.pl/sww/kraj/indexA.html>

SZCZERBIAK, Aleks a Monika BIL, 2009. When in Doubt, (Re-)Turn to Domestic Politics? The (Non-)Impact of the EU on Party Politics in Poland. *The Journal of Communist Studies and Transition Politics* [online]. 25(4), 447-467 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1080/13523270903310837>

PROGRAM Prawa i Sprawiedliwości, 2015. *Prawo i Sprawiedliwość* [online], [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: https://pislegionowo.pl/Pliki/Dokumenty_PiS/program_2005.pdf

European Union official website: European Commission [online]. [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/european-commission_en

European Union official website: European Commission Commissioners [online]. [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024/jourova_en

EVROPSKÁ UNIE, 2024. Instituce EU: Soudní dvůr Evropské unie (SDEU). Evropská Unie [online]. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/court-justice-european-union-cjeu_cs

Smlouva o fungování Evropské unie - článek 245, 2012. Smlouva o fungování Evropské unie [online]. [cit. 2024-04-25]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT>

SOUDNÍ DVŮR EVROPSKÉ UNIE, 2024. Soudní dvůr. Soudní dvůr Evropské Unie [online]. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7024/cs/

GAJDA, Joanna, Katarzyna GIEREŁO-KLIMASZEWSKA, , Renata RUSIN DYBALSKA, Agnieszka AGNIESZKA BUDZYŃSKA-DACA a Redakcja naukova, 2022. Dyskursy polityczne w Polsce i Czechach po roku 1989: gatunki, strategie komunikacyjne, wizerunki medialne / Politické diskurzy v Polsku a Česku po roce 1989: žánry, komunikační strategie, mediální obrazy. In: *Dyskursy polityczne w Polsce i Czechach po roku 1989: gatunki, strategie komunikacyjne, wizerunki medialne / Politické diskurzy v Polsku a Česku po roce 1989: žánry, komunikační strategie, mediální obrazy* [online]. Varšava: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, s. 239-255 [cit. 2023-12-01]. ISBN 978-83-235-5476-9. Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/chapter-detail?id=1047872>

GAJDA, Joanna a Katarzyna GIEREŁO-KLIMASZEWSKA, 2019. The Image of Prime Ministers Ewa Kopacz, Beata Szydło and Donald Tusk in the Czech Portal iDNES. *Państwo i Społeczeństwo*. **19**.(2), 129-149. ISSN 2451-0858.

SDRUŽENÍ PRO INTERNETOVÝ ROZVOJ V ČESKÉ REPUBLICCE, Z.S.P.O. (SPIR), 2023. Sdružení pro internetový rozvoj. GEMIUS [online]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: <https://rating.gemius.com/cz/tree/2>

MAFRA, A.S. Mediální skupina Mafra. Mafra [online]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: <https://www.mafra.cz/portfolio.aspx?y=mafra/portfolio-iDNES.htm&cat=internet>

IDNES.cz, 2023. IDNES.cz [online]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: https://www.iDNES.cz/zpravy/mediahub/petrova-kaiser-iDNES-sefredaktor.A230228_135704_mediahub_maka

SDRUŽENÍ PRO INTERNETOVÝ ROZVOJ V ČESKÉ REPUBLICCE, Z.S.P.O. (SPIR), 2023. Sdružení pro internetový rozvoj. GEMIUS [online]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: <https://rating.gemius.com/cz/tree/2>

ČESKÝ ROZHLAS, 2017. Nový web iROZHLAS.cz nabízí spolehlivé a rychlé zpravodajství se značkou Českého rozhlasu. Informace.rozhlas.cz [online]. [cit. 2024-02-05]. Dostupné z: <https://informace.rozhlas.cz/novy-web-iROZHLAScz-nabizi-spolehlive-a-rychle-zpravodajstvi-se-znackou-ceskeho-7738845>

KEDROŇ, Radek, 2017. 3, 2, 1, start: proč jsme spustili server iROZHLAS.cz a co na něm najdete? IROZHLAS.cz [online]. [cit. 2024-02-05]. Dostupné z: https://www.iROZHLAS.cz/komentare/3-2-1-start-proc-jsme-spustili-server-iROZHLAScz-a-co-na-nem-najdete_1704190600_sam

SDRUŽENÍ PRO INTERNETOVÝ ROZVOJ V ČESKÉ REPUBLICE, Z.S.P.O. (SPIR), 2023. Sdružení pro internetový rozvoj. GEMIUS [online]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: <https://rating.gemius.com/cz/tree/2>

E. PATTERSON, Thomas, 2000. Doing Well and Doing Good [online]. [cit. 2024-03-04]. Dostupné z: doi:<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.257395>

HROT, Pavel, Věra BARTALOSOVÁ, Iveta HAVLÍČKOVÁ a Richard KUCZINSKÝ, 2022. Analýza předvolebního vysílání České televize (3. 9. – 8. 10. 2021). In: ČESKÁ TELEVIZE. Česká Televize [online]. [cit. 2024-04-25]. Dostupné z: <https://img.ceskatelevize.cz/boss/document/1895.pdf?v=1>

MARKOWSKI, Radoslaw, 2019. Creating Authoritarian Clientelism: Poland After 2015. Hague Journal on the Rule of Law [online]. (11), 111-132 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1007/s40803-018-0082-5>

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2023. Onemocnění aktuálně [online]. [cit. 2023-10-02]. Dostupné z: <https://onemocneni-aktualne.mzcr.cz/covid-19>

PLOZSKA, Adam, 2023. From human rights to human wrongs. How local government can negatively influence the situation of an individual. The case of Polish LGBT ideology-free zones. The International Journal of Human Rights [online]. 27(2), 359-379 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1080/13642987.2022.2121708>

POLSKA, 1993. Ustawa o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19930170078/U/D19930078Lj.pdf>

POLSKA, 1997. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego K26/96. Dostupné z: <https://www.saos.org.pl/judgments/205759>

PROGRAM Prawa i Sprawiedliwości, 2019. Prawo i Sprawiedliwość [online], s. 11. [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: https://pis.org.pl/files/Program_PIS_2019.pdf

REPORTERS SANS FRONTIÈRES. Reporters sans frontières index 2015 [online]. [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://rsf.org/en/index?year=2015>

REPORTERS SANS FRONTIÈRES. Reporters sans frontières index 2022 [online]. [cit. 2024-04-19]. Dostupné z: <https://rsf.org/en/index?year=2022>

RUDAK, Olgierd. Gmina xxx wolna od ideologii LGBT [online]. [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://czasopismo.legartis.org/2020/08/gmina-wolna-ideologii-lgbt/>

TUCHMAN, Gaye, 1973. Making News By Doing Work: Routinizing the Unexpected. American Journal of Sociology [online]. 79(1), 110-131 [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: doi:10.1086/225510

WHITE, David Manning. The “Gate Keeper”: A Case Study in the Selection of News. *Journalism Quarterly* [online]. 27(4) [cit. 2024-02-10]. Dostępne z: doi:<https://doi.org/10.1177/107769905002700403>

Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, 2015. In: Państwowa Komisja Wyborcza [online]. [cit. 2024-02-11]. Dostępne z: https://parlament2015.pkw.gov.pl/349_Wyniki_Sejm.html

Wybory do sejmu rzeczypospolitej polskiej, 2005. Państwowa Komisja Wyborcza [online]. [cit. 2024-02-11]. Dostępne z: <https://wybory2005.pkw.gov.pl/SJM/PL/WYN/M/index.htm>

Wybory do sejmu rzeczypospolitej polskiej, 2007. In: Państwowa Komisja Wyborcza [online]. [cit. 2024-02-11]. Dostępne z: <https://wybory2007.pkw.gov.pl/SJM/PL/WYN/M/index.htm>

Wybory prezydenta rzeczypospolitej polskiej, 2005. In: Państwowa Komisja Wyborcza [online]. [cit. 2024-02-11]. Dostępne z: <https://prezydent2005.pkw.gov.pl/PZT/PL/WYN/W/index.htm>

Wybory prezydenta rzeczypospolitej polskiej, 2010. In: Państwowa Komisja Wyborcza [online]. [cit. 2024-02-11]. Dostępne z: <https://prezydent2010.pkw.gov.pl/PZT/PL/WYN/W/index.htm>